

سند برنامه توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی

استان زنجان

پیش نویس مقدماتی
(ویرایش اول)

شهرستان: خدابنده
بخش: مرکزی

چشم انداز سامان
مهندسين مشاور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سند

برنامه توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منطقه های روستایی استان زنجان

شهرستان خداوند

بخش مرکزی

شرکت مشاور چشم انداز سامان

۱۳۹۸

فهرست مطالب

مقدمه و کلیات: تحلیل عمومی و مشترک تحول اقتصادی، اشتغال‌زائی و توسعه پایدار منظومه‌های روستایی ۹

۱- تبیین و تحلیل وضعیت موجود روستاهای منظومه مرکزی ۱۰

۱-۱- متغیرها و شاخص‌های کلیدی معرف جایگاه منظومه مرکزی نسبت به منظومه‌های دیگر خدا/بنده ۱۱

۱-۲- ساختار اقتصادی و اشتغال غالب منظومه ۱۶

۱-۳- پیوندهای فضایی ۱۸

۱-۴- قابلیت‌ها و محدودیت‌های تأثیرگذار در توسعه منظومه روستایی مرکزی ۲۰

۱-۴-۱- قابلیت‌ها ۲۰

۱-۴-۲- محدودیت‌ها و تنگناها ۲۳

۱-۵- جمع‌بندی مسائل کلیدی بخش (مرتبط با توسعه اقتصادی، اشتغال‌زائی و منظومه) ۲۵

۲- تبیین وضعیت هدف (افق برنامه و طرح: ۱۴۰۵ پایان برنامه هفتم) ۲۶

۲-۱- چشم‌انداز ۲۶

۲-۲- اهداف کلی ۲۶

۲-۳- راهبردها و سیاست‌ها اجرایی توسعه منظومه‌های روستایی ۲۷

۲-۴- محورهای پیشران اقتصادی توسعه بخش ۳۰

۲-۴-۱- اولویت‌های شغلی - رسته‌ای سرمایه‌گذاری اشتغال با آثار انتشاری ۳۱

۲-۵- طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری ۳۲

۲-۶- پروژه‌های عمرانی ۳۹

۲-۷- فهرست دوره‌های آموزشی مورد نیاز روستاها ۴۲

۳- نظام اجرایی، نظارت و بازنگری **Error! Bookmark not defined.**

پیوست ۴۴

فهرست جداول

جدول ۱: موانع عمومی و مشترک تحول و ارتقا بهره‌وری روستاها.....	۹
جدول ۲: متغیرها و شاخص‌های بیان وضعیت موجود منظومه‌ها.....	۱۴
جدول ۳: مهارت و حرفه ی غالب غیر کشاورزی روستاییان.....	۱۷
جدول ۴: اولویت‌بندی ارتقای قابلیت‌های توسعه منظومه مرکزی شامل سیاست‌ها و اقدامات.....	۲۰
نمودار ۵: اهم قابلیت‌های توسعه منظومه روستایی مرکزی.....	۲۲
جدول ۵: مشاغل خاص و مهارتی دارای قابلیت برندسازی و تقویت در منظومه مرکزی.....	۲۲
جدول ۶: اولویت‌بندی تنگناها و محدودیت‌های توسعه منظومه مرکزی.....	۲۳
جدول ۷: بسته راهبرد ها، اقدامات سیاستی و اجرایی توسعه منظومه و نهادهای متولی.....	۲۸
جدول ۸: فهرست طرح‌های سرمایه‌گذاری برای تولید و اشتغالزائی.....	۳۲
جدول ۹: فهرست پروژه‌های عمرانی.....	۳۹
جدول ۱۰: فهرست دوره های آموزشی مورد نیاز روستاها.....	۴۲
جدول ۱۱: نمونه فرم نظارت و ارزیابی بسته سیاست ها و اقدامات اجرایی در منظومه مرکزی.....	Error! Bookmark not defined.

فهرست اشکال

- شکل ۱: نقشه ساختار و سازمان فضائی موجود منظومه مرکزی..... ۱۱
- شکل ۲: تغییرات تعداد جمعیت منظومه روستایی مرکزی نسبت به جمعیت روستایی منظومه‌های دیگر خدا/بنده..... ۱۲
- شکل ۳: سهم جمعیتی منظومه‌ها (بخش‌های) خدا/بنده در افق ۵۰ ساله ۱۳۹۵-۱۳۴۵..... ۱۲
- شکل ۴: نقشه پراکنش تراکم جمعیت روستایی چهار منظومه روستایی خدا/بنده..... ۱۳
- شکل ۵: منابع اصلی درآمدی منظومه مرکزی..... ۱۶
- شکل ۶: جریان محصول (تولید) در منظومه مرکزی..... ۱۹
- شکل ۷: جریان افراد (سفرهای شغلی) در منظومه مرکزی..... ۱۹
- شکل ۸: اهم قابلیت‌های توسعه منظومه روستایی مرکزی..... ۲۲
- شکل ۹: اولویت‌بندی ۲۲ محدودیت اصلی منظومه مرکزی..... ۲۵
- شکل ۱۰: الگوی انتخاب اهداف و جهت‌گیری توسعه‌ای با ملاحظه فرایند شبکه‌ای داگلاس در منظومه‌های روستایی..... ۲۷

مقدمه و کلیات: تحلیل عمومی و مشترک تحول اقتصادی، اشتغال‌زائی و توسعه پایدار منظومه‌های روستایی

روستاها در استان زنجان همانند سایر روستاهای کشور متأثر از جریان وسیع تغییرات فناورانه و ارتباطات، تحولات وسیع اجتماعی و فرهنگی را تجربه نموده‌اند. سرمایه‌گذاری‌های قابل توجه در زیرساخت‌های کالبدی روستاها، چهره و کالبد آن‌ها را تغییر داده است. با وجود تغییرات اجتماعی، ساختار تولید و اشتغال در روستا دستخوش تغییرات محدودتری بوده است.

رشد اقتصاد روستا بر دو محور رشد سرمایه‌گذاری و رشد بهره‌وری متکی است. البته رشد صرفاً بر مبنای سرمایه‌گذاری به سرعت مشمول قاعده بازده نزولی عوامل تولید شده و بازده سرمایه‌گذاری متأخرتر را کاهش می‌دهد. لذا توجه به رشد اقتصادی روستا صرفاً از طریق سرمایه‌گذاری جدید به سرعت متوقف می‌شود.

زمینه‌های سرمایه‌گذاری در روستاها را می‌توان از طریق قابلیت سنجی و تحلیل تنگناها و سایر ملاحظات نظیر بازار استخراج نمود و در قالب پروژه‌های مختلف فرآیند رشد اقتصاد روستا و به تبع آن تحول در روستا را با سرمایه‌گذاری‌های جدید تسریع نمود؛ اما بر اساس مطالعات اقتصاد رشد بیش از ۵۰ درصد رشد اقتصادی وابسته به ارتقا و رشد بهره‌وری است (بارو، ۲۰۰۷). سرمایه‌گذاری و سیاست‌گذاری برای ارتقا بهره‌وری عمومی در اقتصاد روستا به جای نگاه پروژه‌ای و تقریباً یک بعدی نیازمند رویکرد سیستماتیک و فرآیندی است. از آنجا که کشاورزی محور اصلی اقتصاد روستا است و تحول در آن نیز از ارکان تحولات اقتصادی و اجتماعی در روستاها محسوب می‌شود، بخش مهمی از تحول بهره‌وری روستا به تحول بهره‌وری در بخش کشاورزی وابسته است. در جدول زیر موانع عمومی و مشترک تحول و ارتقا بهره‌وری روستاها دسته‌بندی شده است. این عوامل تقریباً بین غالب روستاها مشترک است.

جدول ۱: موانع عمومی و مشترک تحول و ارتقا بهره‌وری روستاها

ردیف	عوامل	مکانیزم و تبعات
۱	شکاف معنی‌دار قیمت تولید تا مصرف و قیمت‌های با تغییرات گسترده	فاصله معنی‌داری بین قیمت در مزرعه و قیمت مصرف‌کننده وجود دارد و بخش مهمی از ارزش افزوده بخش کشاورزی را از روستا خارج و نصیب واسطه‌ها می‌کند. این شکاف به کاهش درآمد و انگیزه‌های سرمایه‌گذاری روستاییان منتهی می‌شود. تغییرات شدید قیمت نیز علائم اشتباه به کشاورزان می‌دهد. به دلیل فقدان توان سیاست‌های اصلاحی، فرایند تار عنکبوتی قیمت در بیشتر محصولات رخ می‌دهد
۲	مقیاس خرد فعالیت‌ها در بخش کشاورزی	متأثر از قانون تقسیم اراضی و قانون ارث و عدم شکل‌گیری سیاست‌گذاری صنعتی بزرگ مقیاس در چندین دهه گذشته مقیاس تولید کشاورزی در روستاها بسیار کوچک و کوچک‌تر نیز شده است. مقیاس کوچک تولید موجب شده است در بسیاری از موارد هدف اقتصادی از تولید موردنظر نباشد و مبنای فعالیت صرفاً معیشتی می‌باشد و بهای تمام شده محصولات در دامنه اقتصادی آن قرار نگیرد.
۳	محدودیت و تقلیل منابع آب شرب و کشاورزی	آب از ارکان و نهاده‌های محوری اقتصاد روستا است. تغییرات اقلیم و محدودیت بارش در سه دهه گذشته، افزایش شدید تقاضای مصرف آب در بخش کشاورزی با گسترش اراضی زیر کشت آبی با حفر چاه‌های مجاز و غیرمجاز از دهه ۶۰ به این سو و از طرفی عدم انتشار و تعمیق فناوری‌های کاهش مصرف آب در بخش کشاورزی و فقدان بازار آب از عوامل محوری ارتقاء بهره‌وری از محل فعالیت‌های کشاورزی است.
۴	وجود دستگاه‌ها و متولیان سیاست‌گذاری ناهمسو ^۱	جهاد کشاورزی، آب منطقه‌ای، منابع طبیعی، آب و فاضلاب روستایی و... از جمله نهادهای اثرگذار در تحول و توسعه روستا هستند. رخداد مسئله «ناهماهنگی» بین دستگاهی و فقدان سیاست‌گذاری متوازن موجب عدم همسویی سیاست‌گذاری‌ها در حوزه روستا شده است
۵	کمبود نیروی انسانی ماهر و متخصص و	در علم اقتصاد بیان می‌شود که تخصص منجر به ایجاد ارزش افزوده بیشتری می‌شود. پایین بودن سطح سواد و تخصص کشاورزان و سن بالای کشاورزان و درآمد کم آنان در کنار پارادایم ذهنی مقاوم و سخت آن‌ها به تغییر

۱. به عنوان مثال‌هایی از رویکرد نامتوازن: به عنوان مثال در زمین‌های زراعی نظیر کاشت سیب‌زمینی هزاران تن کود و سم مصرف می‌شود و نهادهای پیگیر حجم استفاده فراتر از استانداردهای حداقلی نیست ولی برای صدور مجوز بهداشتی یک واحد کوچک صنعتی نظیر میوه خشک‌کنی ده‌ها دستورالعمل و تجهیزات تضمین بهداشت از سوی اداره بهداشت برای راه‌اندازی آن واحد الزامی دانسته می‌شود. این رویکرد که ناشی وجود نظارت پیشینی و فقدان نظارت پسینی در حوزه‌های دیگر نیز قابل مشاهده است.

	خروج گسترده سرمایه های انسانی و فیزیکی	رفتاری و کشت خود در برابر مهارت و دانش نیروی کار جوان منجر به شکاف ساختاری و رفتاری بین این دو دسته گردیده است. مالک و تملک زمین ها عمدتاً در اختیار سنت گراهای دیرینه می باشد دسته دوم یا مجبور به تغییر الگوی فکری و رفتاری و کنار آمدن با سنت گراها می باشند یا با عدم کنار آمدن و سرکوب خود، به سرخوردگی و مهاجرت نیروی کار ماهر، کارآفرین و سرمایه های انسانی و حفظ بافت جمعیتی سنت گرا و اکثراً غیر ماهر و با بهره وری پایین می گردد. روستاییان با توجه به شیوه فکری و دانش و مهارت پایین و ترس از تغییر، به ندرت دست به تغییر الگوی سنتی و کاشت محصولات جایگزین و پر بازده همانند گل های زینتی، دارویی، زعفران و سایر محصولات دیگر می پردازند.
۶	عدم مدیریت و نظارت مستمر و برقراری عدالت بین نسلی در بهره برداری از منابع طبیعی	با توجه به این که منابع آب، خاک، چراگاه ها و مراتع جزء منابع نسل فعلی و آینده می باشد باید عدالت بین نسلی به گونه ای باشد که نسل حاضر مجبور به فداکاری خود به نفع نسل آینده یا تضعیف حق نسل های آتی با مصرف بیش از حد نسل فعلی نشود و به قول قاعده طلایی، از همان دست که می گیری از همان دست نیز پس دهی. متأسفانه فقدان سیاست گذاری اصولی و مدیریت و نظارت بر این منابع خدادادی، آسیب های جدی به این منابع دارای آستانه های تجدید ناپذیری زده که انتظار می رود در آینده نه چندان دور با بحران منابع مواجه شوند
۷	غلبه رویکرد ارائه خدمات رفاهی و زیرساختی به سرمایه گذاری اقتصادی در روستاها	دولت سرمایه گذاری های سنگینی در حوزه های زیرساختی و رفاهی روستاها انجام داده ولی با این وجود میانگین درآمد روستا افزایش متناسبی نداشته است. در چند دهه گذشته نگاه غالب به حوزه دخالت دولت در روستا تأمین نیازهای رفاهی و زیرساختی بوده است و توانمندسازی و ظرفیت سازی اقتصادی آن ها مورد تأکید نبوده است.
۸	عدم وجود کارگاه های کوچک مقیاس	در روستاهای ایران برخلاف سایر کشورهای پیشرفته و در حال توسعه، کارگاه های کوچک مقیاس بسیار کم و به ندرت وجود دارد. علت این امر عدم آموزش، عدم دانش، تخصص و آگاهی کافی روستاییان و گذار از دامداری و کشاورزی سنتی به مدرن و از سویی عدم حمایت، پشتیبانی و ترغیب آن ها از نظر مالی و علمی از سوی مسئولین ذی ربط می باشد.
۹	تله نهادی کشاورزی و تولید سنتی	متأثر از عوامل پیش گفته نهادی، نظام تولید در روستاها سنتی و کمتر متأثر از تحولات فناورانه بوده است. در برخی بخش ها به عنوان مثال در حوزه دام سبک، شیوه پرورش و بازده آن تفاوت معنی داری با چندین دهه و قرن گذشته ندارد

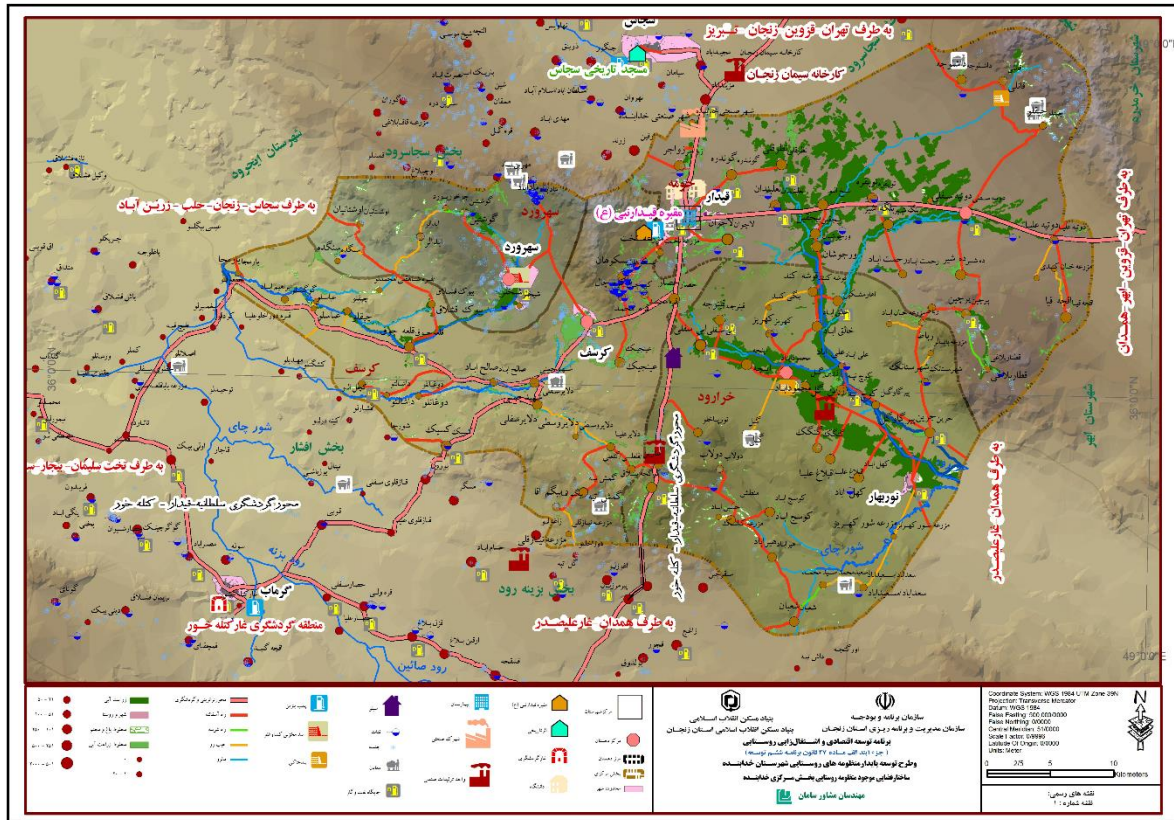
جمع بندی کلیات: برای تخفیف یا محدود نمودن آثار عوامل کاهنده بهره وری راه حل آسان و سریعی وجود ندارد. تغییرات در آن ها مستلزم زمان و تحول معنی دار در حوزه سیاست گذاری، تزریق منابع مالی، اصلاح بازارها، تغییر ساختار آموزش، بینش فکری، دانش و کیفیت مداخلات در روستا و بخش کشاورزی است.

۱- تبیین و تحلیل وضعیت موجود روستاهای منظومه مرکزی

بخش مرکزی یکی از بخش های چهارگانه شهرستان خدابنده به مرکزیت شهر قیدار می باشد. این بخش دارای چهار دهستان حومه (خدابنده) به مرکزیت دوتپه سفلی، دهستان خرارود به مرکزیت محمودآباد، دهستان سهرورد به مرکزیت شهر سهرورد و دهستان کرسف به مرکزیت شهر کرسف است. این بخش شامل ۶۶ روستا بالای ۲۰ خانوار و ۱۰ روستای زیر ۲۰ خانوار است. رودخانه فصلی خرارود مهم ترین رود بخش است. این بخش دارای ۴ واحد شهری به نام های قیدار، نوربهار، کرسف و سهرورد می باشد.

ویژگی برجسته سازمان فضایی منظومه مرکزی تمرکز روستاهای بزرگ و اصلی منظومه هم راستایی با جریان اصلی رودخانه خرارود است.

شکل ۱: نقشه ساختار و سازمان فضائی موجود منظومه مرکزی

در سازمان فضایی منظومه مرکزی، تمرکز روستاهای بزرگ و با توان اقتصادی بالا در دو محور قیدار - ابهر و محور قیدار-محمودآباد-نورآباد است. این دو محور در گذشته مسیر اصلی تجمع جریان‌های فرعی رودخانه خرابود بوده است. هم‌اکنون نیز بیشترین تمرکز چاه‌های عمیق شهرستان خدابنده در این دو محور می‌باشد که با کاهش معنی‌دار در عمق برداشت آب‌های عمیق نیز مواجه است.

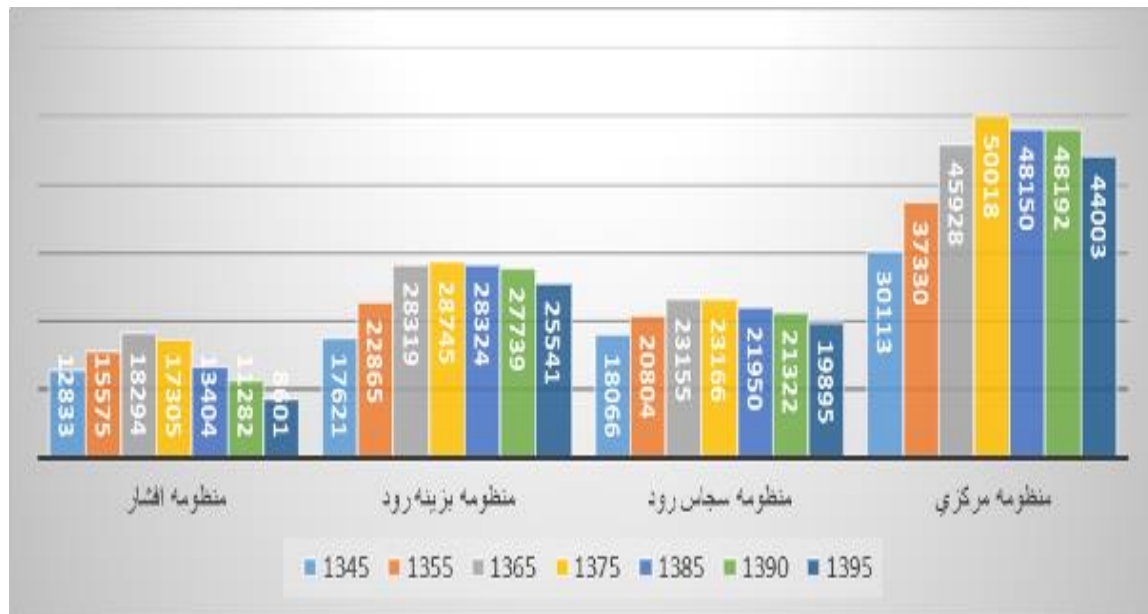
محور مهم جریانی دیگر که عمده‌تاً وظایف خدماتی را به عهده گرفته است روستاهای واقع در خط ترانزیت سلطانیه-قیدار-همدان و مجاور با شهر قیدار است.

۱-۱- متغیرها و شاخص‌های کلیدی معرف جایگاه منظومه مرکزی نسبت به منظومه‌های دیگر خدابنده

جمعیت روستایی منظومه (روستاها) مرکزی در سال ۱۳۹۵، ۴۴۰۰۳ نفر بوده است. متوسط سالانه رشد جمعیت ۲۰ ساله در دوره ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۵ در آن ۶۴٪ - بوده است که نشان‌دهنده خروج جمعیتی از روستاهاست. این بخش در مقایسه با بخش‌های دیگر کمترین خروج جمعیتی یا به عبارتی بالاترین توان حفظ جمعیت را داشته است. تعداد خانوار از ۸۷۴۹ در سال ۱۳۷۵ به ۱۲۲۲۴ خانوار در سال ۱۳۹۵ رسیده است. متوسط سالانه رشد خانوار ۲۰ ساله در دوره ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۵ برابر با ۱،۶۹ درصد در هر سال است که نشان‌دهنده افزایش مستمر تعداد خانوار (با کوچک شدن ابعاد خانوارها) است.

۱۲..... سند برنامه توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منظومه های روستایی استان زنجان

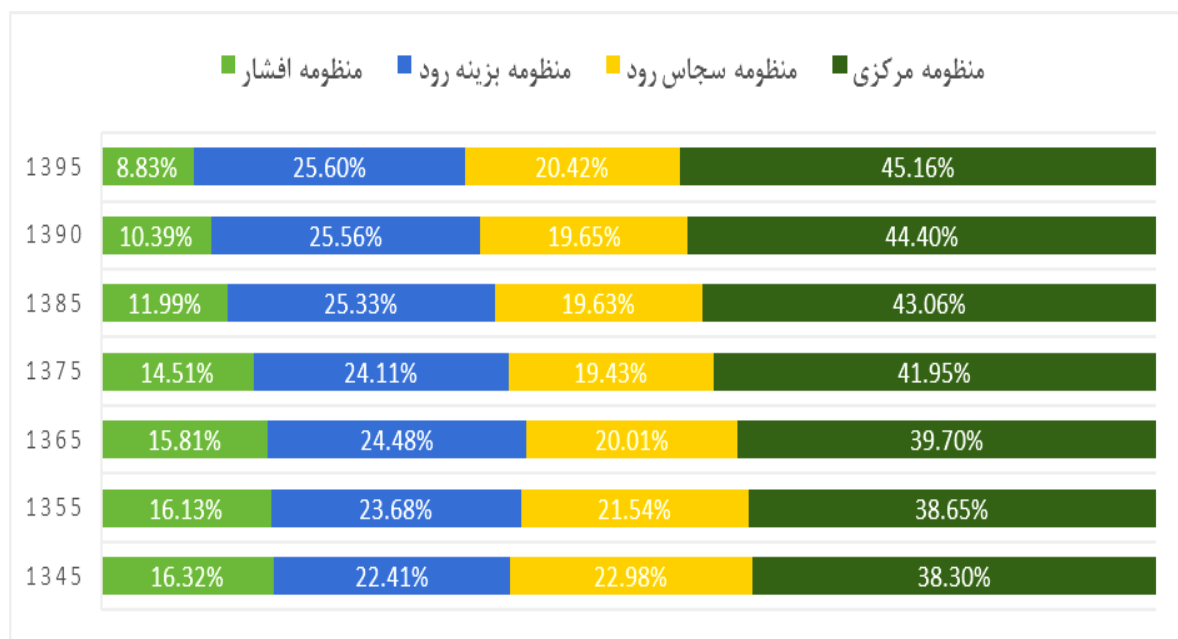
شکل ۲: تغییرات تعداد جمعیت منظومه روستایی مرکزی نسبت به جمعیت روستایی منظومه های دیگر خدابنده

منبع: مرکز آمار ایران، سرشماری ها.

در شکل ۳ تغییرات سهم جمعیتی منظومه ها (بخش های) خدابنده در افق ۵۰ ساله باهم دیگر مقایسه شده است.

شکل ۳: سهم جمعیتی منظومه ها (بخش های) خدابنده در افق ۵۰ ساله ۱۳۴۵-۱۳۹۵

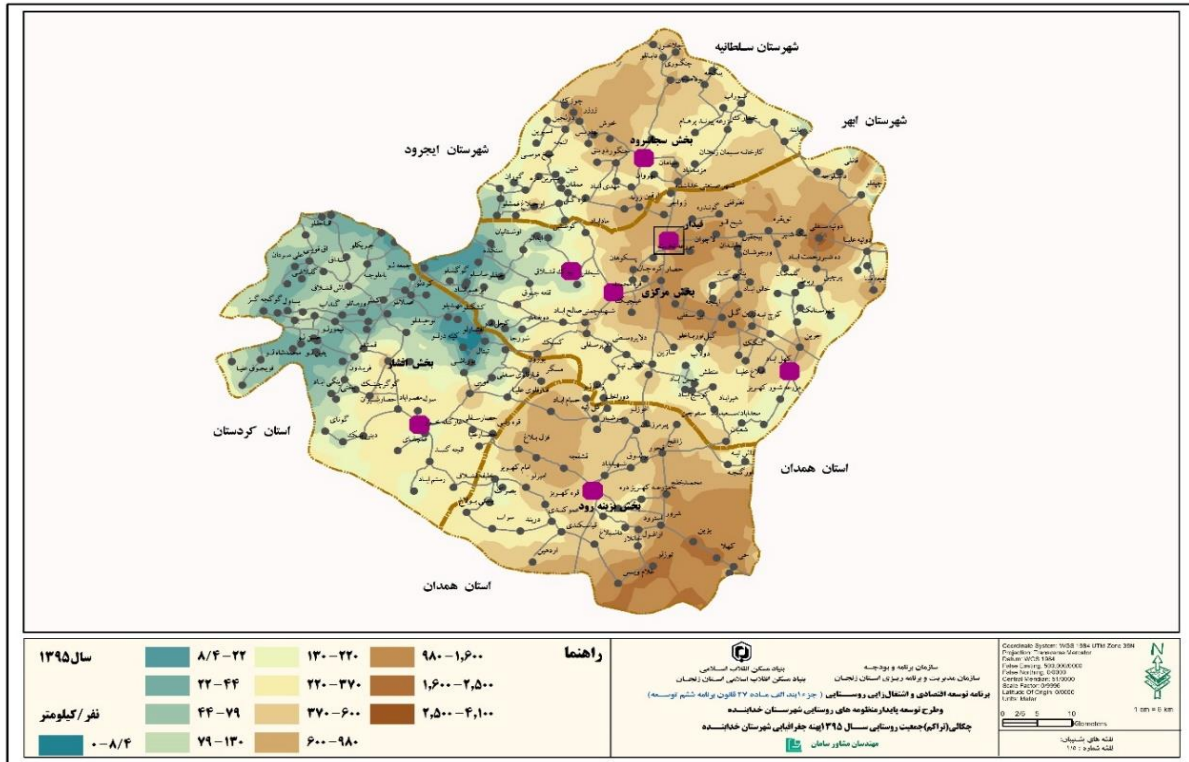

منبع: مرکز آمار، سرشماری ها.

این نمودار نشان می دهد در ۵۰ سال گذشته اندازه جمعیتی روستاهای منظومه مرکزی در مقایسه با مجموع روستاهای خدابنده به صورت مستمر تقویت شده است. در سال ۱۳۴۵ منظومه روستایی مرکزی حدود ۳۸ درصد جمعیت روستایی خدابنده را داشته است. این منظومه با رشد بالاتر جمعیت نسبت به سایر بخش ها، به سهم ۴۲ در سال ۱۳۷۵ و مجدداً با افزایش نسبی به ۴۵ سهم جمعیت روستایی این شهرستان رسیده است. رشد مستمر جمعیت در دو دهستان خاراود و حومه دلیل افزایش وزن و سهم جمعیت روستایی این منظومه است.

شهرستان خدابنده ندارد.

شکل ۴: نقشه پراکنش تراکم جمعیت روستایی چهار منظومه روستایی خدابنده

خدا بنده را نشان می‌دهد.

جدول ۲: متغیرها و شاخص های بیان وضعیت موجود منظومه ها

ردیف	عنوان متغیر/ شاخص	سجاس	مرکزی	بزینه رود	افشار	واحد	سال	منبع	جایگاه متغیر/ شاخص (درصد)	
									استان	شهرستان
۱	توان نگهداشت جمعیتی (نرخ رشد شاخص نسبت جمعیت منظومه به جمعیت روستایی استان در دوره ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۵)	۶,۵	۹,۸	۱۳,۹	-۳۸,۵	درصد	-۹۵ ۷۰	سرشماری		
۲	نسبت جمعیت روستایی به کل جمعیت منظومه (شهری و روستایی)	۷۴	۴۸	۸۲	۶۹	درصد	۱۳۹۵	سرشماری	۵۹	۳۳
۳	سرانه جمعیت روستا	۴۷۴	۶۹۵	۶۷۴	۱۳۴	درصد	۱۳۹۵	سرشماری	۴۴۷	۳۷۵
۴	شاخص تمرکز جمعیت روستایی (۵۰ درصد جمعیت روستایی در چند درصد روستاهای دارای سکنه قرار دارند)	۲۲	۱۹	۲۱	۱۵,۶	درصد	۱۳۹۵	سرشماری		
۵	درصد دانش آموز در حال تحصیل به جمعیت ۵ تا ۱۹ ساله	۷۲,۳	۷۲,۶	۷۲	۶۴	درصد	۱۳۹۶	دستگاه/ سرشماری		
۶	متوسط بارش سالانه	۳۷۰	۳۴۰	۳۶۴	۲۱۰	میلی متر	۱۳۹۶	دستگاه		۳۵۰
۷	شاخص تمرکز برداشت منابع آب های زیرزمینی (۵۰ درصد چاه های عمیق و نیمه عمیق (معادل شده با عمیق) در چند درصد روستاها توزیع شده اند)	۹	۱۰	۸	۳	درصد	۱۳۹۷	میدانی		
۸	نسبت زمین های با حاصل خیزی خوب به زمین های کشاورزی	۵	۶	۱۸,۷	۳,۵	درصد	۱۳۹۵	دستگاه		
۹	نسبت زمین های با حاصل خیزی متوسط به زمین های کشاورزی	۶۶	۵۴	۶۶,۳	۴۲,۴	درصد	۱۳۹۵	دستگاه		
۱۰	نسبت اراضی کشاورزی کم شیب (۱ تا ۱۵ درجه) به کل اراضی کشاورزی	۷۴	۷۱	۸۵	۶۷	درصد	۱۳۹۵	دستگاه		
۱۱	نسبت مساحت زمین های آبی به اراضی قابل کشت	۱۵	۱۷	۱۰	۲,۵	درصد	۱۳۹۷	میدانی		
۱۲	سرانه چاه های عمیق در روستا	۲,۵	۵	۵,۵	۰,۰۳	درصد	۱۳۹۷	میدانی		

جدول ۲: متغیرها و شاخص‌های بیان وضعیت موجود منظومه‌ها(دنباله)

ردیف	عنوان متغیر / شاخص	سجاس	مرکزی	بزینه رود	افشار	واحد	سال	منبع	جایگاه متغیر / شاخص (درصد)	
									استان	شهرستان
۱۳	سرانه چاه‌های نیمه عمیق و دستی در روستا (اعلام شده)	۹,۵	۵,۲	۱۰,۲	۲	درصد	۱۳۹۷	میدانی		
۱۴	رتبه افت آب‌های زیرزمینی	۲	۱	۳	-					
۱۵	سهم اراضی با فرسایش شدید و نسبتاً شدید	۳۰	۴۰,۵۳	۱۵,۰۵	۵۴	درصد	۱۳۹۵	دستگاهی		
۱۶	سرانه تعداد دام سبک در هر خانوار	۲۰,۴	۱۷,۲	۲۰,۳	۳۶,۳	رأس	۱۳۹۸	میدانی		
۱۷	سرانه تعداد دام سنگین در هر خانوار	۱,۸۷	۱,۵	۲,۰	۰,۴	رأس	۱۳۹۸	میدانی		
۱۸	نسبت روستاهای با خانوار ۲۰+ دارای مشکلات شدید و خیلی شدید آب شرب (شبکه توزیع و وجود منابع سالم آب شرب)	۲۵	۳۷	۲۸	۵۳	درصد	۱۳۹۷	میدانی		
۱۹	نسبت روستاهای خانوار ۲۰+ با مشکلات محدوده طرح‌های	۱۶	۲۵	۲۱	۳۴	درصد	۱۳۹۷	میدانی		
۲۰	نسبت روستاهای با خانوار ۲۰+ گازکشی شده به کل روستاها	۷۳	۷۰	۱۷	۴۳	درصد	۱۳۹۷	دستگاه		
۲۱	نسبت اشتغال زنان به کل شاغلین	۴,۸	۷	۸,۵	۶	درصد	۱۳۹۵	سرشماری		
۲۲	بیشترین تعاملات اقتصادی برون‌شهرستانی با شهرهای	تهران، زنجان، قم، سلطانیه	تهران، خرمدره، زنجان	قم، تهران، کرج	قیدار، بیجار، قم، تهران، کرج			میدانی		

مقایسه شاخص‌های کلیدی بخش مرکزی با سایر بخش‌ها، نشان‌دهنده رشد نسبی بیشتر جمعیت در ۲۰ سال گذشته و تقویت اندازه جمعیتی آن نسبت به منظومه‌های دیگر است. متوسط اندازه روستاهای این منظومه، بزرگ‌تر در استان نیز از بزرگ‌ترین روستاها برخوردار است. بیشترین زمین‌های آبی، بالاترین سطح مکانیزاسیون و فعالیت‌های وسیع در بخش تولید پوشاک از وجوه برتری و ممیز این منظومه نسبت به منظومه‌های دیگر است. با این وجود افت شدید آب‌های زیرزمینی و خشکی آب‌های سطحی، توزیع نامتوازن منابع آب‌های زیرزمینی، بیشترین فرسایش خاک از ضعف‌های جدی منظومه مرکزی است.

۲-۱- ساختار اقتصادی و اشتغال غالب منظومه

ساختار اقتصادی منظومه روستایی مرکزی بر محورهای کشاورزی (زراعت و دامداری با محوریت دام سبک)، عرضه نیروی کار به خارج از روستا عمدتاً در رسته مشاغل ساختمانی و توسعه کارگاههای خیاطی در روستاها شکل گرفته است. زراعت و دامداری بخش غالب درآمدی منظومه مرکزی می باشد. بخش زراعت در مجموع وزن بیشتری نسبت به دامداری دارد.

شکل ۵: منابع اصلی درآمدی منظومه مرکزی

در جدول زیر مهارت‌ها و حرفه‌های غیر کشاورزی غالب نیروی کار شاغل در روستاهای منظومه را نشان می‌دهد. مشاغل ساختمانی، خیاطی و پوشاک و نیروی کار ساده فصلی از حرفه‌های مهم منظومه مرکزی می‌باشد.

جدول ۳: مهارت و حرفه‌ی غالب غیر کشاورزی روستاییان

نام روستا	مهارت و حرفه‌ی غیر کشاورزی که در روستا شاغلند
دوتپه سفلی	خیاطی/ مشاغل ساختمانی
محمودآباد	مشاغل ساختمانی / خیاطی / خدمات
لاچوان	مشاغل ساختمانی/ کارگر فصلی باغات/ خیاطی
ابی سفلی	مشاغل ساختمانی و پیمانکاری/کارگر فصلی مزارع/ خدمات
حصار	بنا و گچ کار و مشاغل خانگی و صنایع دستی
اینچه	مشاغل ساختمانی/ کارگر فصلی
آقچه قیا	خیاطی/ مشاغل ساختمانی/ فرش بافی
زرین گل	مشاغل ساختمانی/ خیاطی/ خدمات
پسکوهان	مشاغل ساختمانی/ کارگر مزارع
نعلبندان	خیاطی/ مشاغل ساختمانی
بلگه شیر	خیاطی/ مشاغل ساختمانی
بیجقین	خیاطی
نظرقلی	خیاطی/ مشاغل ساختمانی/ کارگر مزارع
جرین	کارگر مزارع
کوچ تپه	مشاغل ساختمانی
اهارمشکین	خیاطی
توپقره	خیاطی
خالق آباد	مشاغل ساختمانی/ کارگر مزارع
گوندیره	کارگر مزارع/ مشاغل ساختمانی
زواجر	مشاغل اداری
عینجیک	مشاغل ساختمانی
شیخ الو	خیاطی/ مشاغل اداری/ ساختمانی
گوگجه بیلاق	مشاغل ساختمانی
قینترجه	مشاغل ساختمانی
ورجوشان	مشاغل ساختمانی/ خیاطی/ خدمات
کسیک	مشاغل ساختمانی/ اجاره کاری/قالیبافی
ده شیر	اجاره کار / خیاطی
علی آباد	مشاغل ساختمانی
کهل آباد	مشاغل ساختمانی/ کارگر فصلی
شعبان	مشاغل ساختمانی
قوشه کند	خیاطی
دلایر سفلی	سیمان کار
شهیدچمنی	بنا، کاشی کار
گنگک	مشاغل ساختمانی/ فرش بافی
اقبلاغ علیا	مشاغل ساختمانی/ فرش بافی
قلعه جوق	مشاغل ساختمانی/ کارگر فصلی
کوسج آباد	کارگر فصلی
پرچین	خیاط
گمش تپه	سیمان کار
حسین آباد	مشاغل خانگی
تورپاخلو	سیمان کار/ کارگر فصلی
هیرآباد	مشاغل ساختمانی / مشاغل خانگی
صالح آباد	کارگر فصلی
کهریز	کارگر فصلی
دلایر علیا	کارگر فصلی

جدول ۳: مهارت و حرفه‌ی غالب غیر کشاورزی روستاییان (دنباله)

نام روستا	مهارت و حرفه‌ی غیر کشاورزی که در روستا شاغلند
رحمت اباد	تعمیر کار تراکتور و ادوات کشاورزی/ مشاغل ساختمانی
قره محمد	بنایی و فعالیت‌های ساختمانی
پیرگاوگل	خیاطی
دوتپه علیا	فرش بافی
بیگم اقا	مشاغل ساختمانی
قلعلی/گلعلی/	مشاغل ساختمانی
ماداباد	مشاغل ساختمانی
ابدالر	فرش بافی
چپقلو	خیاطی /مشاغل ساختمانی
سازین	
منطش	بنایی، گچ کار و کارهای ساختمانی
سعیدمحمد/سید محمد	بنا و کاشی کار
کره چال	بنا، کاشی کار و فعالیت‌های ساختمانی
سعداباد/سعیدآباد	جوشکاری
دولاب	ایزوگام و آسفالت

منبع: یافته‌های تحقیق

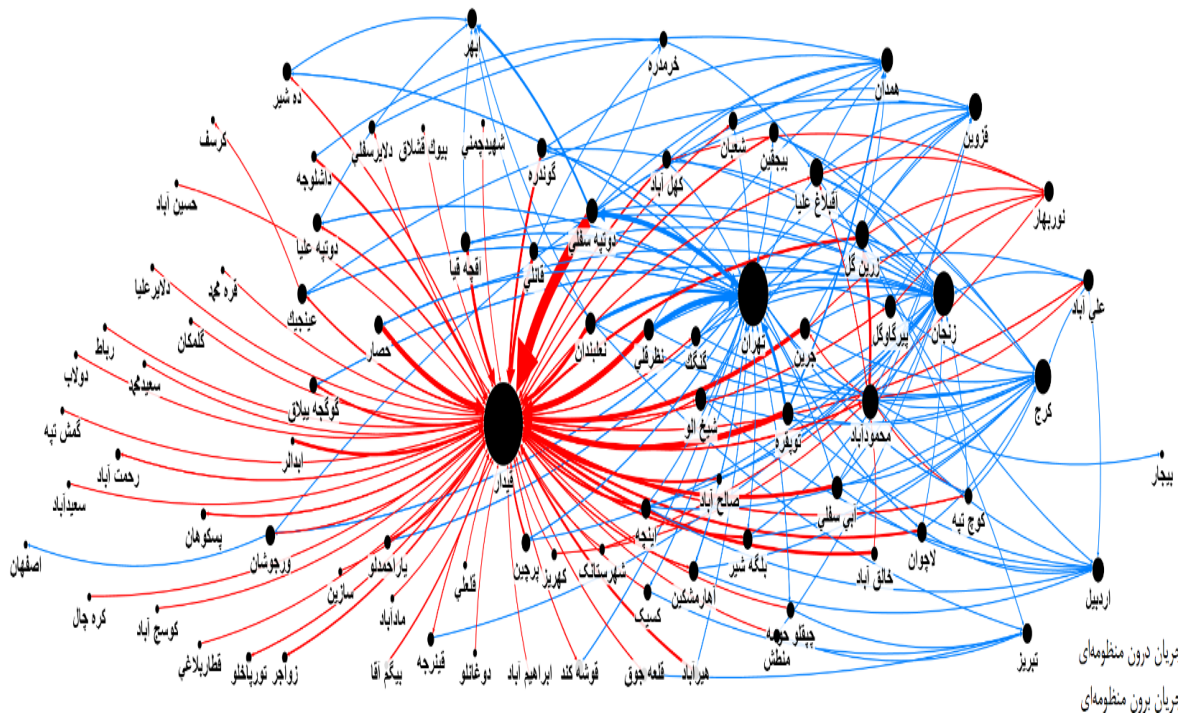
۳-۱- پیوندهای فضایی

الف: جریان محصول (تولید)

در نمودار (۱) جریان محصول (تولید) منظومه مرکزی نمایش داده شده است. البته، شایان ذکر است که بر جریان محصول در منظومه مرکزی علاوه بر محصولات زراعی- باغی و دامی که تقریباً در تمامی روستاهای این منظومه وجود داشت، شامل تولید پوشاک نیز در برخی روستاها در داخل منظومه مرکزی می‌شود. همان‌طور که از نمودار مشخص است، با توجه به اندازه گره‌ها، سه مکان قیدار، تهران و زنجان گره‌های اصلی محسوب می‌شوند که مرکزیت شبکه متعلق به آنهاست. افزون بر این، از روی نمودار می‌توان دریافت که تعداد روابط درون‌منظومه‌ای به نسبت بیشتر از روابط برون‌منظومه‌ای است.

همان‌طور که از نمودار مشخص است، با توجه به اندازه گره‌ها، جریان‌های اصلی مواد و محصول در منظومه مرکزی پس از قیدار مربوط به گره‌های تهران، زنجان، کرج، قزوین، اردبیل، همدان، ابهر، تبریز، خرمدره و تاکستان می‌باشد. نتایج به دست آمده از نظر شدت جریان محصول نشان می‌دهد بعد از قیدار روستای محمودآباد بیشترین جریان تعاملی با سایر روستاها را دارد. روستاهای دوتپه سفلی، توپقره، نظرقلی، جرین، آبی سفلی، گوندره و قانلی، به ترتیب بیشترین حجم جریان محصول را در منظومه مرکزی به خود اختصاص داده‌اند.

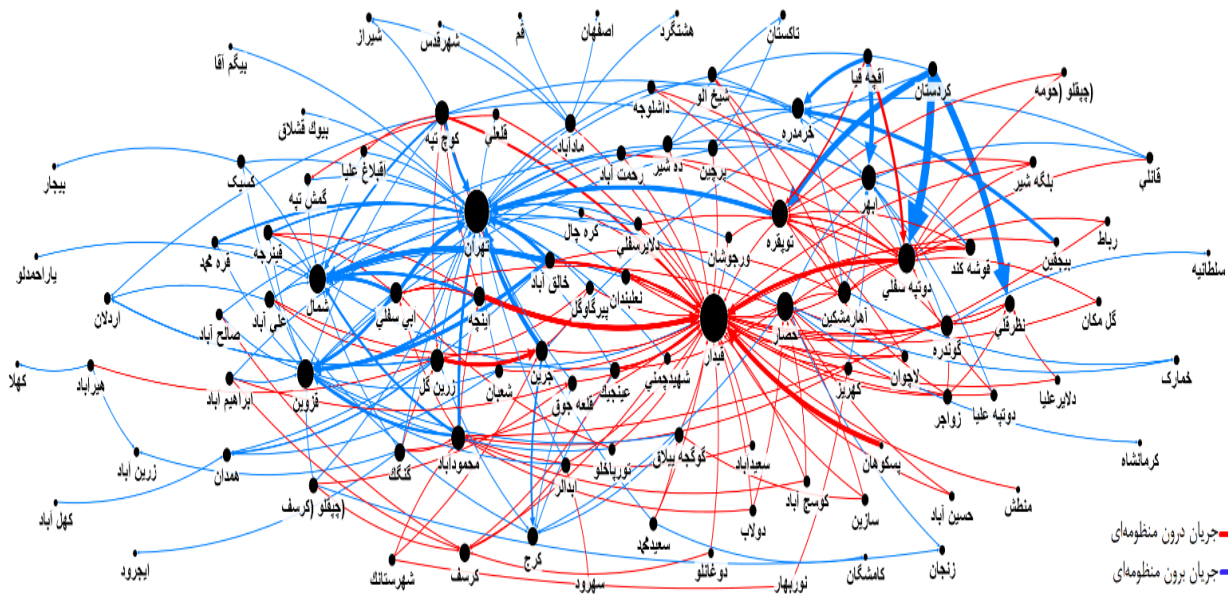
شکل ۶: جریان محصول (تولید) در منظومه مرکزی

ب: جریان‌های افراد و شغلی

در شکل (۷) جریان افراد منظومه مرکزی که شامل سفرهای شغلی روستاییان می‌باشد، نمایش داده شده است. در این نمودار، ضخامت بردارها بیانگر شدت جریان و اندازه گره‌ها دلالت بر اهمیت آن گره از نظر تعداد روابط با سایر گره‌ها دارد.

شکل ۷: جریان افراد (سفرهای شغلی) در منظومه مرکزی

۲۰..... سند برنامه توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منظومه های روستائی استان زنجان

خلاصه شاخص های اندازه گیری شده در خصوص جریان افراد در منظومه مرکزی در نمودار (۲) مشاهده می شود. همان طور که از نتایج پیداست، از نظر شدت جریان خروج، روستاهای کوچ تپه، خالق آباد، آچه قیا، آبی سفلی، اینچه و محمودآباد به ترتیب بیشترین تعداد سفرهای شغلی را در منظومه مرکزی به خود اختصاص داده اند. نکته قابل توجه در این بخش آن است که در روستاهای نظرقلی، دوتپه سفلی و توپقره بیشترین جریان ورود نیروی کار به این روستا وجود دارد، به نحوی که تعداد قابل توجهی از کارگران از کردستان به ویژه در زمان برداشت سیب زمینی وارد این روستا می شوند. مکان های قیدار، تهران، شمال، قزوین، ابهر، خرمدره و کرج بیشترین مقاصد شغلی اهالی منظومه است.

۴-۱- قابلیت ها و محدودیت های تأثیرگذار در توسعه منظومه روستایی مرکزی

۱-۴-۱- قابلیت ها

در جدول زیر ۴۰ قابلیت (متأثر از قوت ها و فرصت ها) در منظومه ارائه شده است. قابلیت های اثرگذار بر توسعه منظومه در ۶ دسته طبقه بندی شده اند. قابلیت های اثرگذار بر توسعه منظومه در ۶ دسته طبقه بندی شده اند.

جدول ۴: اولویت بندی ارتقای قابلیت های توسعه منظومه مرکزی شامل سیاست ها و اقدامات

طبقه بندی	قابلیت
اکولوژیک	۱ آب های سطحی و روان آب ها در بخش شمال شرقی و غربی منظومه با قابلیت آبخوان داری و استخر ذخیره
	۲ دشت کم شیب و فلات گسترده در دهستان های حومه و خراود
	۳ زمین های نسبتاً حاصل خیز هم مسیر با خراود
	۴ وجود روستاهای با قابلیت توسعه زنجیره گردشگری (قانلی، گلعلی)
	۵ منابع آب های عمیق بسیار خوب
اجتماعی و فرهنگی	۶ نرخ پایین مهاجرت با وجود فقدان منابع آب در بخشی از روستاها
	۷ توسعه آموزش های فنی، حرفه ای و کشاورزی ترویجی
	۸ تبدیل کارگران نیمه ماهر به ماهر در مشاغل ساختمانی با آموزش های تعریف شده
	۹ استفاده از ظرفیت مشارکت مذهبی مناسب روستاها در توسعه روستا
	۱۰ وجود مهارت های مختلف کاری و تخصصی در منظومه با قابلیت برند سازی
	۱۱ وجود ظرفیت مشارکت اجتماعی - مذهبی مناسب روستاها در جهت توسعه روستا
	۱۲ فقدان طایفه بندی و ایل محوری و نزاع های قومی
اقتصادی	۱۳ توسعه کارگاه های متعدد تولید پوشاک با اشتغال حدود ۲۰۰۰ نفر در آن ها
	۱۴ سرمایه گذاری در استخرهای ذخیره آب
	۱۵ اصلاح نژاد گاوهای شیری به دورگه سیمنتال اصیل
	۱۶ ظرفیت آبی و خاکی بسیار خوب در روستاهای مجاور رودخانه بزینه رود در دهستان بزینه رود
	۱۷ تعریف وام جهت دهی به تغییر الگو کشت و زرع
	۱۸ ارتقا دانش و بهره وری نگهداشت و پرورش دام سبک و توسعه محدود دام سبک
	۱۹ بهره برداری از آب بند و سدهای خاکی روستاهای قانلی و محمودآباد با آبیاری تحت فشار ترجیحاً تیپ محور
	۲۰ از مناطق تولیدکننده بزرگ گندم جو و محصولات زراعی استان و ظرفیت تکمیل زنجیره ارزش آن
	۲۱ سطح مناسب مکانیزاسیون
	۲۲ پوشش کامل شبکه راه ها، گاز، برق و شبکه بهداشت، مدارس پایه و حامل های انرژی
کالبدی	۲۳ افزایش اعتبار و پایدار شدن اعتبار دهیاری ها برای اجرای طرح هادی
	۲۴ ایجاد محور تندرو و کندرو در جاده اصلی در روستاهای واقع در حاشیه جاده اصلی
	۲۵ قابلیت احداث یا اجرای جایگاه ذخیره ۵ تا ۱۰ مترمکعبی آب و آبخور دام در روستای دارای مشکل تأمین آب احشام در تابستان
	۲۶ بازسازی و استحکام بخشی غالب مسکن روستایی در عمده روستاهای بزرگ

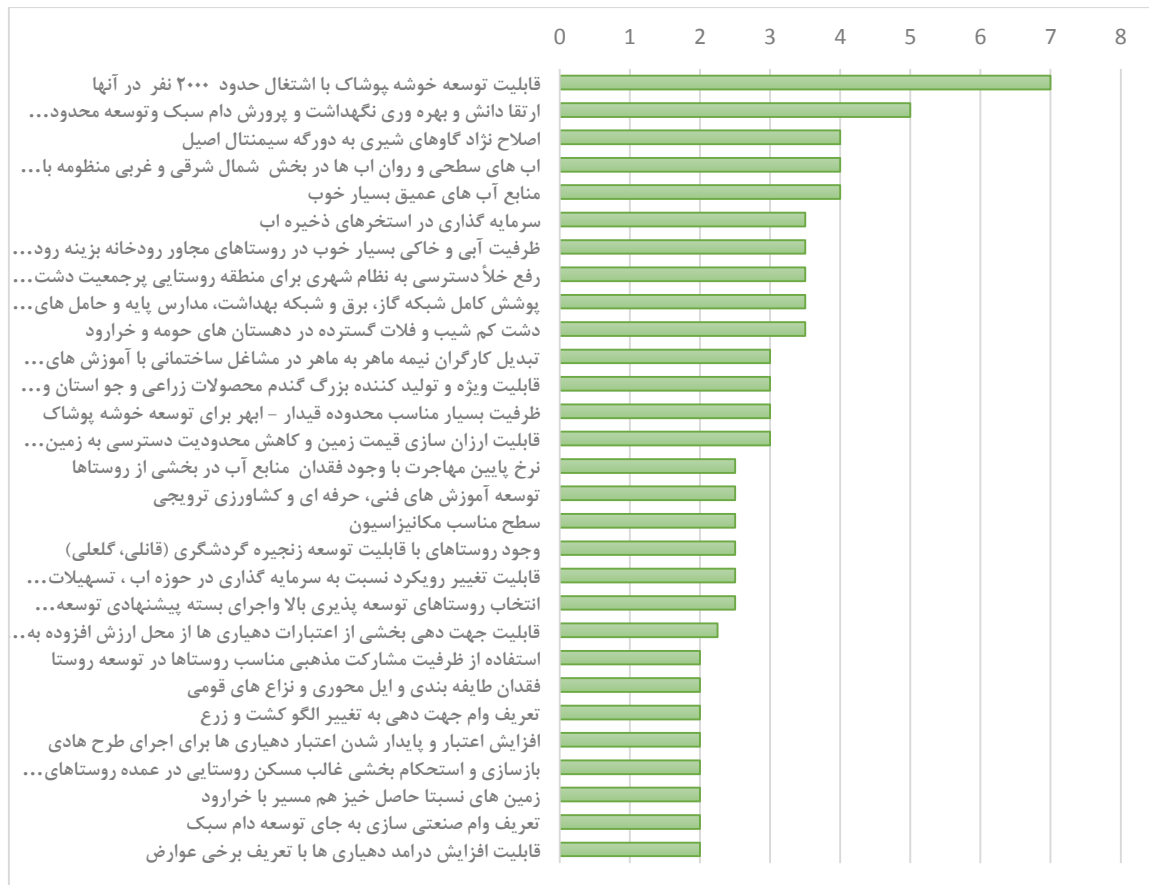
جدول ۴: اولویت‌بندی ارتقای قابلیت‌های توسعه منظومه مرکزی شامل سیاست‌ها و اقدامات (دنباله)

قابلیت	طبقه‌بندی	
قابلیت رفع خلأ دسترسی به نظام شهری برای دهستان پرجمعیت خرابود به مرکزیت محمودآباد	سازمان فضایی	۲۷
ظرفیت بسیار مناسب محدوده قیدار - ابهر برای توسعه خوشه پوشاک و ایجاد نظام های تامین مواد و خدمات و سرمایه در پهنه		۲۸
مزیت خوب مجاورت با مرکز شهرستان و سهولت دسترسی به خدمات		۲۹
قابلیت تغییر رویکرد نسبت به سرمایه‌گذاری در حوزه آب، تسهیلات لایروبی قنات‌ها و ایجاد شرایط برای مشارکت بخش خصوصی و تعاونی	مدیریتی	۳۰
قابلیت ارزان‌سازی قیمت زمین و کاهش محدودیت دسترسی به زمین مسکونی در روستا با تغییر رویکرد به موضوع محدوده در طرح‌های		۳۱
قابلیت جهت‌دهی بخشی از اعتبارات دهیاری‌ها از محل ارزش افزوده به زیرساخت‌های اقتصادی روستا به جای رویکرد کالبدی		۳۲
طراحی، جمع‌آوری و توسعه پایگاه‌های اطلاعاتی روستا		۳۳
انتخاب روستاهای توسعه‌پذیری بالا و اجرای بسته پیشنهادی توسعه منظومه در آن‌ها		۳۴
تعریف وام صنعتی سازی به جای توسعه دام سبک		۳۵
تعریف الگوی انگیزشی برای تعیین اعتبار دهیاری روستاها از محل مالیات بر ارزش افزوده		۳۶
صدور بیمه حوادث در برخی روستاها		۳۷
ظرفیت مشارکت هدفمند اوقاف در راستای افزایش اشتغال با واگذاری اسناد موقوفه در صورت سرمایه‌گذاری در رسته‌های اشتغال‌زا در زمین‌های قابل سرمایه‌گذاری		۳۸
قابلیت افزایش درآمد دهیاری‌ها با تعریف برخی عوارض		۳۹
قابلیت اتخاذ رویه‌های حقوقی اجرایی برای بازگشایی‌ها در طرح‌های درون روستا مثل مشروط شدن اعطای اشتراک گاز		۴۰

منبع: یافته‌های تحقیق

شکل ۸، نشان می‌دهد قابلیت‌های اقتصادی موجود و برخی ظرفیت‌های بالقوه اقتصادی بیشترین اثر در ارتقا و توسعه منظومه را دارند و عوامل اکولوژیکی و کالبدی به ترتیب با وزن‌های پایین اثرگذاری دارند. دامداری از محورهای اصلی درآمدی منظومه است. ارتقای بهره‌وری آن تأثیری معنی‌داری در افزایش درآمد منظومه خواهد داشت.

شکل ۸: اهم قابلیت های توسعه منظومه روستایی مرکزی

همه قابلیت ها توان اجرایی و یا توجیه پذیری بالفعل یکسان ندارند. با اینکه عوامل اقتصادی بیشترین وزن در توسعه قابلیت های منظومه را دارند؛ ولی برآورد می شود حداکثر حدود نصف آن ها قابلیت اجرایی و امکان پذیری را دارند.

در منظومه مرکزی مشاغل خاص و مهارتی دارای قابلیت برندسازی و تقویت وجود دارند که در جدول زیر مشخص شده است.

جدول ۵: مشاغل خاص و مهارتی دارای قابلیت برندسازی و تقویت در منظومه مرکزی

ردیف	نام روستا	زمینه برند سازی قابلیت موجود روستا	برآورد میدانی اشتغال (نفر)	برند پیشنهادی	حوزه فروش یا خدمات
۱	غالب روستاهای منظومه	مشاغل ساختمانی	۲۵۰۰		عمدتاً تهران، کرج و شمال
۲	عمدتاً روستاهای واقع در محور قیدار- ابهر	خیاطی و کارگاه پوشاک و سری دوزی	۲۰۰۰	خوشه پوشاک قیدار	تهران

منبع: یافته های تحقیق

۱-۴-۲- محدودیت‌ها و تنگناها

در جدول زیر ۴۵ محدودیت (متأثر از ضعف‌ها و تهدیدها) در منظومه ارائه شده است. محدودیت‌های اثرگذار بر توسعه منظومه در ۶ دسته طبقه‌بندی شده‌اند. همه محدودیت‌ها قابلیت کاهش یا تخفیف را ندارند. عوامل اکولوژیکی بیشترین وزن در ایجاد محدودیت در توسعه منظومه را دارند. جنبه‌های اقتصادی و کالبدی محدودیت‌های اثرگذار بعدی هستند.

جدول ۶: اولویت‌بندی تنگناها و محدودیت‌های توسعه منظومه مرکزی

ردیف	طبقه‌بندی	محدودیت
۱	اکولوژیک	افت بسیار زیاد سطح آب‌های عمیق با برداشت‌های بسیار گسترده
۲		محدودیت و خشکی منابع آب سطحی با برداشت‌های گسترده و حفر چاه‌های بسیار زیاد در مناطق مجاور
۳		محدودیت تأمین آب شرب و یا مشکل کمبود منابع آب شرب در غرب منظومه
۴		فرسایش شدید خاک
۵		فقدان توجه کافی اهالی به حفظ منابع طبیعی، شکل‌گیری رقابت در بهره‌برداری از منابع مشترک و عدم نظارت کافی از سوی مراجع نظارتی/ دفع عمده فاضلاب در کانال‌ها و رودخانه‌ها
۶		تخریب منابع خاک در زمین‌های دارای کشت سیب‌زمینی به ویژه زمین‌های اجاره‌ای به همدانی‌ها
۷		فقدان منابع آبی و وجود زمین کشاورزی با کیفیت پایین در غرب منظومه
۸	اجتماعی و فرهنگی	نرخ مهاجرت بالا در ۱۴ روستا عمدتاً به دلیل محدودیت منابع آبی (شرب و کشاورزی)
۹		کاهش سرمایه اجتماعی با منشأ کاهش اعتماد اجتماعی به ویژه به مسئولین و کاهش تعاون و همیاری
۱۰		ترک تحصیل بیش از ۵۰ درصدی در مقطع متوسطه به ویژه دختران
۱۱		کاهش کیفیت آموزش با کاهش جمعیت و فقدان معلم اختصاصی هر پایه
۱۲		شیوع اعتیاد و آسیب‌های اجتماعی عمدتاً با منشأ بیکاری
۱۳		دوری از عادت به کار سخت در دوره نوجوانی و فراموشی فرهنگ کار
۱۴		فقدان اثربخشی آموزش‌های ترویجی کشاورزی
۱۵	اقتصادی (محدودیت‌های عمومی)	تغییرات زیاد قیمت محصولات کشاورزی و ارسال علائم اشتباه
۱۶		دامداری کاملاً سنتی با مرگ و میر بالای دام
۱۷		مقیاس کوچک زمین‌های بهره‌برداری
۱۸		هدر رفت آب با روش‌های آبیاری سنتی
۱۹		سرمایه‌گذاری محدود در روستا با خروج سرمایه توسط عمده مالکان
۲۰		فقدان الگوی بهینه کشت
۲۱	اقتصادی (محدودیت‌های اختصاصی)	دیم پایه بودن غالب فعالیت زراعی کشاورزی و اشتغال پذیری محدود زمین‌های دیمی گندم در غالب روستاها (هر ۱۵ هکتار یک نفر اشتغال ناقص)
۲۲		نداشتن اعتبارات برای احداث و محل نگهداری دام
۲۳		عملکرد پایین در سیب‌زمینی (۴۰-۵۰ تن اهالی و ۷۰-۸۰ تن در هکتار همدانی‌ها)
۲۴		دستمزدی بودن تولید پوشاک، فقدان برند و زنجیره ارزش
۲۵		اجاره زمین برای کاشت سیب‌زمینی به سیب‌زمینی‌کاران سایر استان‌ها
۲۶		توزیع نامتوازن بهره‌برداری ۷۵ درصد چاه‌های عمیق توسط ۷ روستا (۱۶ درصد روستاها)
۲۷		مقیاس کوچک‌تر زمین‌های بهره‌برداری نسبت به منظومه‌های دیگر

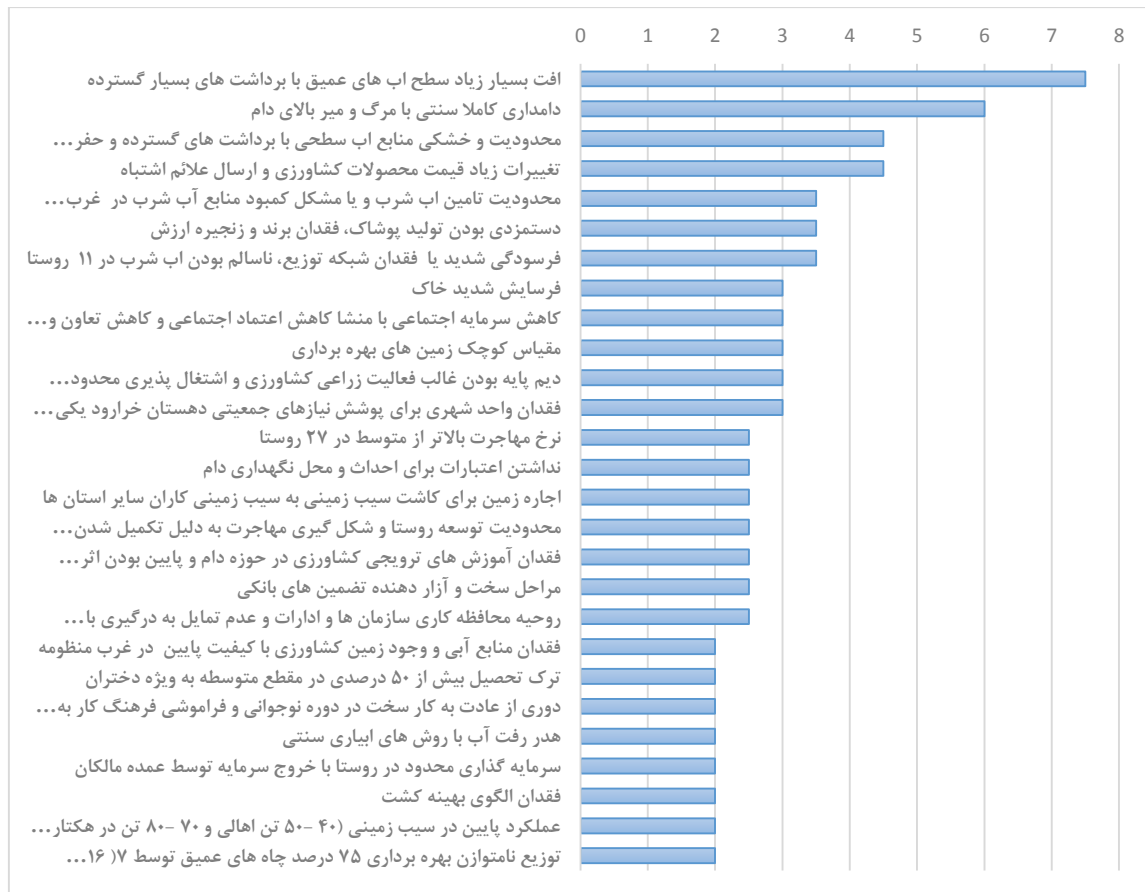
جدول ۶: اولویت بندی تنگناها و محدودیت های توسعه منظومه مرکزی

ردیف	طبقه بندی	محدودیت
۲۸	کالبدی	فرسودگی شدید یا فقدان شبکه توزیع، ناسالم بودن آب شرب در ۱۱ روستا
۲۹		سرازیر شدن فاضلاب قیدار به روستاهای پایین دست مجاور قیدار
۳۰		محدودیت توسعه روستا و شکل گیری مهاجرت به دلیل تکمیل شدن محدوده در ۱۷ روستا
۳۱		عدم نوسازی مطلوب واحدهای مسکونی روستایی
۳۲		عدم اجرای تمام فازهای طرح هادی و ناکافی بودن اعتبارات لازم
۳۳		کمبود امکانات ورزشی مانند باشگاه و سالن ورزشی
۳۴	مدیریتی	فقدان آموزش های ترویجی کشاورزی در حوزه دام و پایین بودن اثربخشی آموزش های موجود
۳۵		عدم ممانعت و پیگیری نهادهای متولی به ویژه منابع طبیعی از شخم زدن منابع طبیعی
۳۶		رویه های نامتوازن و در مواردی ناعادلانه در اجرا و سیاست گذاری بخشی
۳۷		مراحل سخت و آزاردهنده تضمین های بانکی
۳۸		مسیر طولانی، زمان بر و هزینه بر صدور مجوزها
۳۹		مشارکت محدود اهالی در تنظیم طرح هادی در گذشته
۴۰		روحیه محافظه کاری سازمان ها و ادارات و عدم تمایل به درگیری با مسائلی که حل آن ها تنش آمیز است
۴۱		عدم استفاده از بیمه محصولات
۴۲		مصرف آب شرب در بخش کشاورزی در تابستان و محدودیت آب شرب
۴۳		توان محدود منابع طبیعی در برخورد با کشت مراتع
۴۴	سازمان فضایی	فقدان واحد شهری برای پوشش نیازهای جمعیتی دهستان خراود به عنوان یکی از بزرگ ترین دهستان های شهرستان و استان

منبع: یافته های تحقیق

بر اساس جدول فوق، اطلاعات میدانی، اطلاعات ثبتی و جمع بندی مستندات وزن اولویت بندی محدودیت های توسعه در منظومه در نمودار زیر تلخیص شده است. محدودیت های زیر بیش از ۸۰ درصد مشکلات و محدودیت های منظومه را شامل می شوند.

شکل ۹: اولویت‌بندی ۲۲ محدودیت اصلی منظومه مرکزی

نمودار فوق نشان می‌دهد محدودیت‌های اقتصادی و سپس اکولوژیکی بیشترین اثر در جلوگیری از رشد منظومه را دارند و سایر عوامل به ترتیب با وزن‌های پایین اثرگذاری دارند.

۱-۵- جمع‌بندی مسائل کلیدی بخش (مرتبط با توسعه اقتصادی، اشتغال‌زایی و منظومه)

منظومه مرکزی، از منظومه‌های خوب از نظر توان اکولوژیکی در استان می‌باشد. اقتصاد منظومه عمدتاً به زراعت، عرضه نیروی کار به خارج از روستاها، پوشاک و خیاطی، دام سبک، دام سنگین وابسته است و فعالیت‌های جانبی اقتصادی نظیر فرش و قالی و مشاغل خانگی و خدماتی از سایر منابع درآمدی روستاهای منظومه‌اند.

توسعه منظومه مستلزم بهبود درآمد با افزایش اشتغال به همراه ارتقا بهره‌وری است. این مهم نیز با تخفیف مسائل کلیدی منظومه محقق می‌شود. با توجه به این رویکرد مسائل کلیدی بخش در جهت تحقق دو جهت‌گیری یاد شده است، از این روی به صورت فهرست‌وار مسائل کلیدی منظومه شامل:

- ۱- کارگاه‌های خیاطی متعدد ولی کارمزدی و بازار هدف محدود
- ۲- هدر رفت آب در مزارع و در مسیرهای تولید و توزیع
- ۳- افت شدید آب‌های زیرزمینی
- ۴- رفع خلأ دسترسی به نظام شهری برای منطقه روستایی پرجمعیت دهستان خراود
- ۵- محدود بودن اعتبارات سرمایه‌گذاری در شبکه انتقال و توزیع آب شرب و تأمین منابع آب شرب و مشکلات گسترده در تأمین آب شرب

۲۶..... سند برنامه توسعه اقتصادی، اشتغالزایی و طرح توسعه پایدار منظومه های روستائی استان زنجان

۶- فقدان تهیه برنامه جامع ارتقا بهره‌وری دام سبک و اصلاح نژاد گاوهای شیری به دورگه سیمنتال اصیل^۲

برای افزایش معنی‌دار درآمد روستاییان

۷- خروج گسترده سرمایه توسط عمده مالکان و عدم استفاده از ظرفیت آن‌ها

۸- محدودیت دسترسی به زمین مسکونی به دلیل تکمیل شدن محدوده در طرح‌های و ایجاد مهاجرت

۹- فقدان سردخانه

۱۰- محدود بودن اثربخشی آموزش‌های ترویجی و فقدان پشتیبانی پس از آموزش‌های و لزوم تأکید ویژه در

حوزه دام، سیب‌زمینی و گوجه‌فرنگی

۱۱- تخریب گسترده خاک به ویژه در زمین‌های اجاره‌ای

۱۲- امکان مشارکت هدفمند اوقاف در راستای افزایش اشتغال با واگذاری اسناد موقوفه در صورت

سرمایه‌گذاری در رسته‌های اشتغال‌زا در زمین‌های قابل سرمایه‌گذاری

۱۳- لزوم جبران از بین رفتن مراتع، جاده و درآمد روستاییان و الزام به پرداخت حقوق قانونی اهالی و لزوم

جبران از بین رفتن مراتع با پرداخت حقوق عرفی به به دامداران

۱۴- لزوم جهت‌دهی بخشی از اعتبارات دهیاری‌ها از محل ارزش‌افزوده به زیرساخت‌های اقتصادی روستا به

جای رویکرد کالبدی.

۲- تبیین وضعیت هدف (افق برنامه و طرح: ۱۴۰۵ پایان برنامه هفتم)

۲-۱- چشم‌انداز

منظومه مرکزی در افق ۱۴۰۵، منظومه ایست برخوردار از درآمد پایدار مبتنی بر ارتقای توانمندی‌های اقتصادی و با توان حفظ جمعیت با تکیه بر حفظ و تقویت ظرفیت اکولوژیک منظومه، ارتقا و توانمندسازی فرهنگی اجتماعی و آموزشی است.

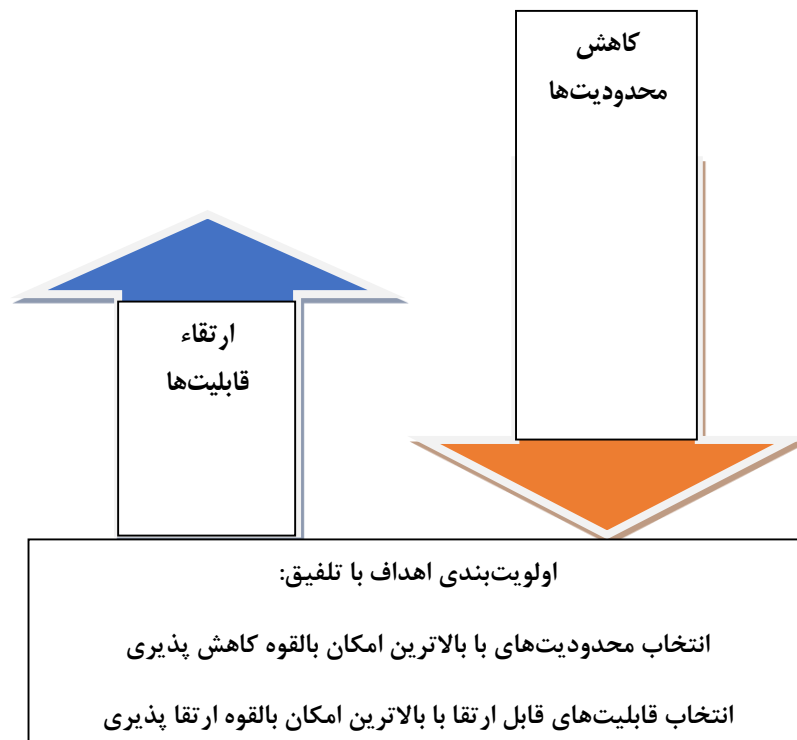
۲-۲- اهداف کلی

با توجه به طبقه‌بندی اهمیت محدودیت‌ها و قابلیت‌ها در توسعه منظومه، هر نوع راهبرد عملیاتی و امکان‌پذیر در راستای کاهش محدودیت‌ها یا ارتقای قابلیت‌ها به عنوان اهداف کلی جهت‌گیری توسعه منظومه انتخاب شده است. البته در مواردی وجوه مشترک بین روش‌های کاهش تنگناها و فرایند ارتقا قابلیت‌ها ایجاد می‌شود که می‌تواند به عنوان یک اولویت مضاعف در نظر گرفته شود. رویکرد پیشنهادات مبتنی بر نظریه منظومه‌ای داگلاس می‌باشد. این روش به صورت شماتیک در شکل زیر ارائه شده است.

^۲. بهبود صفات عملکردی مانند تولیدمثل، کاهش فاصله گوساله‌زایی، کاهش سخت‌زایی، کاهش ابتلا به ورم پستان، استفاده حداکثری از نهاده‌های تولیدی موجود و افزایش درآمد و سود خالص تولیدکنندگان روستایی در استان از اهداف این پیشنهاد است.

شکل ۱۰: الگوی انتخاب اهداف و جهت گیری توسعه ای با ملاحظه فرایند شبکه ای داگلاس در منظومه های

روستایی

توسعه منظومه مستلزم بهبود درآمد با افزایش اشتغال به همراه ارتقا بهره وری است. با همین رویکرد و ملاحظه اقتصاد شبکه ای داگلاس از تلفیق انتخاب محدودیت های با بالاترین امکان بالقوه کاهش پذیری و انتخاب قابلیت های قابل ارتقا با بالاترین امکان بالقوه ارتقا پذیری، راهبردهای زیر به عنوان اهداف کلی توسعه منظومه می باشد.

۱. ارتقا درآمد پایدار و توانمندی اقتصادی منظومه
۲. حفظ و تقویت توان اکولوژیک منظومه
۳. ارتقا و توانمندسازی فرهنگی اجتماعی و آموزشی
۴. ارتقا امکانات رفاهی و سکونت پذیری منظومه
۵. تقویت پیوندهای فضایی درون منظومه ای

۲-۳- راهبردها و سیاست ها اجرایی توسعه منظومه های روستایی

بررسی محدودیت ها و قابلیت ها مشخص می کند وزن محدودیت ها در رشد و توسعه منظومه بیشتر از وزن ارتقای قابلیت های آن است.

جدول زیر راهبردها، اقدامات سیاستی و اجرایی مستخرج از تلفیق تنگناها و قابلیت ها و نهاد متولی یا وابسته به اجرای راهبرد را نشان می دهد.

جدول ۷: بسته راهبردها، اقدامات سیاستی و اجرایی توسعه منظومه و نهادهای متولی

ردیف	طبقه بندی راهبردها	اقدامات	نهادهای متولی
۱	ارتقا درامد پایدار و توانمندی اقتصادی منظومه	اعطای تسهیلات به واحدها و کارگاه های اشتغالزا	ارگان های ارائه دهنده تسهیلات
۲		ایجاد خوشه پوشاک خدابنده برای تقویت پیوندهای اقتصادی محلی و منطقه ای	صمت/ فرمانداری
۳		سرمایه گذاری در استخرهای ذخیره آب ممبران توسط بخش خصوصی یا تعاونی برای تجمع و ذخیره آب با ارائه تسهیلات ارزان به ویژه برای چشمه های دائمی و قنات های پر آب	ارگان های ارائه دهنده تسهیلات
۴		تهیه برنامه جامع ارتقا بهره وری دامداری سنتی با مرگ و میر بالای دام	جهاد کشاورزی
۵		ایجاد انجمن عمده مالکان بخش و تعریف پروژه های سرمایه گذاری برای آنها	بخشداری/ جهاد کشاورزی
۶		توسعه سردخانه ها/ صنایع تبدیلی گندم، سیب زمینی/ گوجه فرنگی	جهاد کشاورزی/ صمت
۷		بهره برداری از آب بند و سدهای خاکی روستاهای قانلی و محمودآباد با آبیاری تحت فشار ترجیحاً تیپ محور و کاشت گیاهان دارویی و زینتی و کارگاه های وابسته	جهاد کشاورزی / صمت
۸		تهیه و تنظیم الگوی بهینه کشت قابل اجرا نه صرفاً ارشادی و توصیه ای	جهاد کشاورزی
۹		ایجاد محدودیت در اجاره زمین های کشت سیب زمینی به دلیل تخریب گسترده منابع خاکی	دادستانی / اداره غذا و دارو
۱	اصلاح رویه های مدیریتی و ارتقا بهره وری مدیریت	حذف یارانه از کود و جو کنسانتره به دلیل فساد در توزیع و اضافه نمودن آن به قیمت خرید گندم و جو	استانداری/ دولت
۲		تعریف الگوی انگیزشی برای تعیین اعتبار دهیاری روستاها از محل مالیات بر ارزش افزوده با ملاحظه شاخص هایی چون توفیق در کاهش مهاجرت، مشارکت جمعی در تعیین ۲۰ درصد اعتبار روستاها	استانداری
۳		جهت دهی بخشی از اعتبارات دهیاری ها از محل ارزش افزوده به زیرساخت های اقتصادی روستا به جای رویکرد کالبدی	سازمان مدیریت
۴		اجباری شدن بیمه حوادث از محل اعتبارات دهیاری ها و مشارکت اهالی	فرمانداری
۵		مشارکت هدفمند اوقاف در راستای افزایش اشتغال با واگذاری اسناد موقوفه در صورت سرمایه گذاری در رسته های اشتغالزا در زمین های قابل سرمایه گذاری	اوقاف
۶		اتخاذ رویه های حقوقی اجرایی برای بازگشایی ها در طرح هادی درون روستا مثل مشروط شدن اعطای اشتراک گاز	استانداری/ دولت
۷		تشکیل پایگاه اطلاعاتی روستا	بنیاد/ سازمان مدیریت
۱		کنترل و نظارت بیشتر بر بهره برداری و محدود نمودن افت آب های زیرزمینی و همزمان اعطای تسهیلات برای استفاده از روش های آبیاری نوین، استخر ذخیره و آبخوانداری	اب منطقه ای / جهاد

ردیف	طبقه‌بندی راهبردها	اقدامات	نهادهای متولی
۲	حفظ یا تقویت توان اکولوژیک منظومه	محدود نمودن تخریب خاک با آموزش، کنترل و نظارت از سوی مراجع	جهاد / منابع طبیعی
۳		احداث آبشخور دام در روستای دارای مشکل تأمین آب احشام در تابستان	منابع طبیعی
۱	ارتقا امکانات رفاهی و سکونت پذیری کالبدی منظومه	اصلاح رویکرد بنیاد مسکن در اصلاح و اجرای طرح‌های هادی با هدف ارزان‌سازی قیمت زمین و تسهیل و تسریع در صدور سند منازل روستایی	بنیاد مسکن
۲		کنترل سرازیر شدن فاضلاب قیدار به روستاهای پایین‌دست مجاور قیدار	ابفا
۳		توسعه امکانات ورزشی مانند باشگاه و سالن ورزشی	تربیت بدنی
۴		احداث یا آسفالت نمودن راه‌های روستاهای پیوست/ایجاد محور تندرو و کندرو در جاده اصلی در روستاهای واقع در حاشیه جاده اصلی	اداره راه
۱	ارتقا و توانمندسازی فرهنگی اجتماعی و آموزشی	توسعه آموزش‌های فنی، حرفه‌ای به ویژه تبدیل کارگران نیمه ماهر به ماهر در مشاغل ساختمانی با آموزش‌های تعریف شده	فنی حرفه‌ای / جهاد کشاورزی
۲		محدود نمودن کاهش سرمایه اجتماعی با منشأ کاهش اعتماد اجتماعی و کاهش تعاون و همیاری و اعتماد به نهادهای دولتی	استانداری
۳		بررسی تجمیع مدارس به دلیل عدم وجود صرفه‌های مقیاس مشروط به تأمین خدمات حمل و نقل	آموزش و پرورش
۴		ارسال راهنمای مشارکت اقتصادی روستاییان به سازمان تبلیغات اسلامی جهت نشر در روستاها	تبلیغات اسلامی
۵		اثربخش نمودن آموزش با پشتیبانی/ تقویت آموزش‌های کاربردی جهاد کشاورزی به ویژه در حوزه دام و سبب‌زمینی و گوجه‌فرنگی	جهاد کشاورزی

منبع: یافته‌های تحقیق

۴-۲- محورهای پیشران اقتصادی توسعه بخش

- ۱- ایجاد و توسعه خوشه پوشاک خدابنده و کارگاههای خیاطی با توسعه بازار هدف
- ۲- سرمایه گذاری در استخرهای ذخیره آب ممبران توسط بخش خصوصی یا تعاونی / اجرای پروژههای آبخوانداری به ویژه در پایین دست رودخانه های سهرورد و خرارود در منظومه و طبق جدول پیوست/ توسعه لوله گذاری یا کانال کشی انتقال آب از منابع چشمه یا قنات/ تشویق و تسهیلات کاشت با تیپ طبق جدول پیوست
- ۳- بهره برداری از آب بند و سدهای خاکی روستاهای قانلی و محمودآباد با آبیاری تحت فشار ترجیحاً تیپ محور و کاشت گیاهان دارویی و زینتی و کارگاه های وابسته
- ۴- افزایش معنی دار درآمد کشاورزان با تهیه برنامه جامع ارتقا بهره وری دام سبک و اصلاح نژاد گاوهای شیری به دورگه سیمنتال اصل^۳
- ۵- فهرست بندی عمده مالکان دهستان ها و ایجاد تعاونی های سرمایه گذاری عمده مالکان و ارائه طرح های سرمایه گذاری به ویژه ذخیره آب با تسهیلات مناسب
- ۶- توسعه سردخانه ها / صنایع تبدیلی گندم، سیب زمینی / گوجه فرنگی
- ۷- کنترل و نظارت بیشتر بر بهره برداری و محدود نمودن افت آب های زیرزمینی و هم زمان اعطای تسهیلات برای استفاده از روش های آبیاری نوین، استخر ذخیره و آبخوانداری
- ۸- مشارکت هدفمند اوقاف در راستای افزایش اشتغال با واگذاری اسناد موقوفه در صورت سرمایه گذاری در رسته های اشتغال زا در زمین های قابل سرمایه گذاری
- ۹- جهت دهی بخشی از اعتبارات دهیاری ها از محل ارزش افزوده به زیرساخت های اقتصادی روستا به جای رویکرد کالبدی

^۳. بهبود صفات عملکردی مانند تولیدمثل، کاهش فاصله گوساله زایی، کاهش سخت زایی، کاهش ابتلا به ورم پستان، استفاده حداکثری از نهاده های تولیدی موجود و افزایش درآمد و سود خالص تولیدکنندگان روستایی در استان از اهداف این پیشنهاد است.

۲-۴-۱- اولویت‌های شغلی - رسته‌ای سرمایه‌گذاری اشتغال با آثار انتشاری

۱. توسعه خوشه پوشاک و توسعه کارگاه‌های کوچک‌مقیاس خیاطی در روستاهای پیوست اشتغال
۲. استخرهای ژئوممبران در روستاهای مشخص شده دارای چشمه و قنات و مسیرهای پایین‌دست رودخانه
سهرورد به ویژه با بهره‌برداران محدود
۳. تسهیلات کاشت با تیپ به ویژه برای ذرت و علوفه و ترویج آن
۴. نمایشگاه / فروشگاه عرضه مستقیم انواع پوشاک تولیدشده طبق جدول پیوست
۵. سردخانه‌ها / تولید پودر گوجه‌فرنگی و سیب زمینی
۶. مجتمع خدمات دام و زراعت (دامپزشکی، گیاه‌پزشکی، تعمیر ماشین‌آلات کشاورزی، خدمات آموزشی)
۷. توسعه کارگاه‌های قالببافی در روستاهای پیوست
۸. واحد کنسانتره و خوراک دام
۹. احداث استخرهای دومنظوره پرورش ماهی در شش روستای اصلی دارای بیشترین چاه عمیق و نیمه عمیق
۱۰. توسعه گلخانه سبزیجات و توت‌فرنگی
۱۱. شرکت تعاونی دامداری صنعتی روستای زرین گل با تجمیع چند واحد بزرگ برای گاوداری ۱۰۰۰ رأسی.

۲-۵- طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری

در جدول زیر طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری مستخرج از جمع بندی نتایج مطالعه مشخص شده است.

جدول ۸: فهرست طرح های سرمایه گذاری برای تولید و اشتغالزائی

ردیف	عنوان طرح	اعتبار مورد نیاز	میزان	محل اجرا	کد شعاع عملکردی ۱	کد موضوعی طرح ۲	کد کارآفرین محوری ۳	اولویت طرح در سطح بخش ۴	کد دستگاه اجرایی مرتبط ۵	توضیح
		میلیون ریال	اشتغال نفر	نام روستا						دارد ۶
	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱	توسعه دام سبک اصلاح نژاد شده		۱۲۰	ابراهیم آباد منطش دولاب رباط پسکوهان شهید چمنی هیرآباد قره محمد بلکه شیر علی اباد کوسج اباد گوگجه ییلاق اقبالغ علیا حسین اباد کهریز عینجیک سعید محمد سعدآباد/سعیدآباد دوتپه سفلی قوشه کند رحمت اباد دوتپه علیا	۱			۲		
۲	تسهیلات صنعتی سازی دام سبک شامل ساخت طوبله، اصلاح نژاد		۱۵	آقچه قیا محمودآباد قانلی شعبان نظر قلی	۱			۳		
۳	شیرپزی و مرکز جمع آوری شیر و واحد تولید فراورده های شیر و لبنیات متوسط مقیاس		۲۵	حسین اباد اقچه قیا دوتپه سفلی محمودآباد حصار	۳	۳	۴	۲		۷

جدول ۸: فهرست طرح‌های سرمایه‌گذاری برای تولید و اشتغال‌زایی (دنباله)

ردیف	عنوان طرح	اعتبار مورد نیاز	میزان	محل اجرا	کد شعاع عملکردی ۱	کد موضوعی طرح ۲	کد کارآفرین محوری ۳	اولویت طرح در سطح بخش ۴	کد دستگاه اجرایی مرتبط ۵	توضیح
		میلیون ریال	اشتغال نفر	نام روستا						دارد ۶
۴	پرورش ماهی در استخرهای دومنظوره / تک منظوره	۳۶		توپره	۱	۲	۳	۱	۶	
				گوندره						
				لاچوان						
				ورجوشان						
				ابی سفلی						
				نظرقلی						
				اقبالغ علیا						
				چپقلوی کرسف						
				نعلبندان						
				بلگه شیر						
				دوتپه سفلی						
				محمودآباد						
				جرین						
۵	توسعه فعالیت‌های زنبورداری	۲۴		خالق آباد	۱			۲		
				سعدآباد/سعیدآباد						
				منطش						
				رحمت آباد						
				دوغانلو						
				کره چال						
				شهیدچمنی						
				پسکوهان						
				سعیدمحمد						
				قوشه کند						
				هیرآباد						
				دوتپه سفلی						
۶	گیاهان دارویی		۲	بیجیقین	۱			۲		
۷	کاشت زعفران / گل محمدی	۲۰		خالق آباد	۱			۲		
				قانی						
				کره چال						
				عینجیک						
				شهیدچمنی						
				کهریز						
				قوشه کند						
				پسکوهان						
				چپقلوی کرسف						
				کهریز						

جدول ۸: فهرست طرح های سرمایه گذاری برای تولید و اشتغال زائی

ردیف	عنوان طرح	اعتبار مورد نیاز	میزان	محل اجرا	کد شعاع عملکردی ۱	کد موضوعی طرح ۲	کد کارآفرین محوری ۳	اولویت طرح در سطح بخش ۴	کد دستگاه اجرایی مرتبط ۵	توضیح
		میلیون ریال	اشتغال نفر	نام روستا						دارد ۶
۸	رستوران باغی با ایجاد نمازخانه و سرویس بهداشتی بین راهی/خانه بوم گردی / باغچه باغ های اقامتی/آب درمانی		۶	گوگجه ییلاق	۲			۲		
۹	ایجاد مجموعه گردشگری مبتنی بر توان سد خاکی		۳	قائلی	۳			۳		
۱۰	تسهیلات کاشت ذرت از طریق تیوپ های نواری		۱۲	قائلی علی اباد اینچه ابی سفلی نظرقلی توپقره	۱			۱		
۱۱	کشتارگاه طیور		۱۰	محمودآباد	۳	۱		۲		
۱۲	کارگاه بسته بندی حبوبات		۵	نعلبندان دوتپه سفلی شیخ الو	۳			۲		
۱۳	کارگاه های فرش و ابریشم بافی		۴۲	کوسج اباد گوگجه ییلاق آهارمشگین گنگک دولاب رباط عینجیک هیرآباد دوغانلو ابراهیم آباد کسک پسکوهان قره محمد دوتپه علیا	۱			۲		
۱۴	کارگاه های خیاطی و تولید لباس		۲۲۰	دوتپه سفلی محمودآباد لاچوان اقچه قیا	۱	۱	۲	۱		

جدول ۸: فهرست طرح‌های سرمایه‌گذاری برای تولید و اشتغال‌زایی

ردیف	عنوان طرح	اعتبار مورد نیاز	میزان	محل اجرا	کد شعاع عملکردی ۱	کد موضوعی طرح ۲	کد کارآفرین محوری ۳	اولویت طرح در سطح بخش ۴	کد دستگاه اجرایی مرتبط ۵	توضیح
		میلیون ریال	اشتغال نفر	نام روستا						دارد ۶
۱۴	کارگاه‌های خیاطی و تولید لباس	۲۲۰		زرین گل						
				نعلبندان						
				بیجقین						
				نظرقلی						
				کهریز						
				اهارمشکین						
				توپقره						
				گوندره						
				شیخ الو						
				ورجوشان						
				ده شیر						
				قوشه کند						
				داسلوجه						
				پرچین						
۱۵	واحد کنسانتره و خوراک دام	۱۲		رحمت اباد						
				دوتپه علیا						
				کسیک						
۱۶	پمپ بنزین و گاز			بلگه شیر						
				دوتپه سفلی	۲	۴	۵	۱		
				ابی سفلی						
۱۷	کارواش	۸		توپقره						
				گوگجه ییلاق	۳	۳	۴	۱	۷	
				محمودآباد						
۱۸	گلخانه‌ای تره‌بار و سبزیجات	۶		محمودآباد	۲			۱		
				زواجر						
				ابی سفلی	۲	۱				
۱۹	ایجاد کارگاه‌های تولید رشته آشی و پلویی	۱۲		عینجیک	۳			۲		
				کره چال						
				دوتپه سفلی						
۲۰	صنایع تبدیلی سیب‌زمینی	۳۰		توپقره	۴			۱		
۲۱	تولید پودر گوجه‌فرنگی	۱۵		شیخ الو	۴			۱		
				جرین						
				کوچ تپه						
۲۲	بازار فروش گوجه	۶		کوچ تپه	۴	۳		۱		

جدول ۸: فهرست طرح های سرمایه گذاری برای تولید و اشتغالزایی

ردیف	عنوان طرح	اعتبار مورد نیاز	میزان	محل اجرا	کد شعاع عملکردی ۱	کد موضوعی طرح ۲	کد کارآفرین محوری ۳	اولویت طرح در سطح بخش ۴	کد دستگاه اجرایی مرتبط ۵	توضیح
		میلیون ریال	اشتغال نفر	نام روستا						دارد ۶
۲۳	مرغداری		۱۲	شعبان هیراباد	۴			۳		
۲۴	سورت و بسته بندی سیب زمینی		۲۰	توپقره دوتپه	۳			۲		
۲۵	باسکول		۲	کوچ تپه	۱	۴		۲		
۲۶	کارگاه جدول و بلوک زنی			خالق اباد	۳			۲		
۲۷	تسهیلات لایروبی قنات		۱	کهل اباد	۱	۲		۲		
۲۸	تسهیلات نوسازی ناوگان تجهیزات		۵	ده شیر	۳			۲		
۲۹	مجتمع خدمات دام و زراعت (دامپزشکی، گیاه پزشکی، تعمیر ماشین آلات کشاورزی، خدمات آموزشی)		۱۸	محمودآباد دوتپه سفلی	۳	۳	۴	۲		۷
۳۰	ایجاد سردخانه		۲۴	ورجوشان دوتپه سفلی شیخ الو جرین محمودآباد نظرقلی اینچه توپقره	۴	۳	۴	۱		۷
۳۱	پرورش شترمرغ		۴	زواجر	۲	۴		۱		
۳۲	خدمات گیاه پزشکی		۲	حصار	۲			۱		
۳۳	مرغداری معیشتی و تولید تخم مرغ سنتی			سعیدآباد/سعیدآباد حصار دلایر سفلی لاچوان	۲			۱		
۳۴	ایجاد خانه های بوم گردی		۸	خالق اباد حصار منطش قانلی	۳			۱		

جدول ۸: فهرست طرح‌های سرمایه‌گذاری برای تولید و اشتغال‌زایی

ردیف	عنوان طرح	اعتبار مورد نیاز	میزان	محل اجرا	کد شعاع عملکردی ۱	کد موضوعی طرح ۲	کد کارآفرین محوری ۳	اولویت طرح در سطح بخش ۴	کد دستگاه اجرایی مرتبط ۵	توضیح
		میلیون ریال	اشتغال نفر	نام روستا						دارد ۶
۳۵	استخر ذخیره پی وی سی بر روی چشمه‌ها، قنات‌ها و روان آب‌ها	۴۵		گوندره	۱			۱		
				قینرجه						
				حصار						
				بلگه شیر						
				گنگک						
				دوتپه علیا						
				چپقلوی کرسف						
				ابدالر						
				حصار						
				گوگجه ییلاق						
				پرچین						
				لاچوان						
				عینجیک						
				نعلبندان						
				خالق اباد						
				ده شیر						
				پسکوهان						
				قوشه کند						
				هیرایاد						
۳۶	مشاغل خدماتی در جاده محوری روستا	۶		اینچه	۳			۳		
				آب سفلی						
۳۷	مرکز تعمیرات ادوات کشاورزی	۲		ده شیر	۱			۳		
۳۸	گلخانه سبزیجات و توت‌فرنگی	۶		زرین گل	۲			۲		
				قینرجه						
				ابی سفلی						
۳۹	قالی شویی	۴		محمودآباد	۱			۱		
۴۰	شرکت تعاونی دامداری صنعتی روستا با تجمیع چند واحد بزرگ برای گاوداری ۱۰۰۰ رأسی			زرین گل	۲			۱		
۴۱	تالار	۱		زواجر	۱			۳		
۴۲	مشاغل خدمات فنی، پشتیبانی و غذا در محور جاده	۴		زواجر				۳		

جدول ۸: فهرست طرح های سرمایه گذاری برای تولید و اشتغال زائی

ردیف	عنوان طرح	اعتبار مورد نیاز	میزان	محل اجرا	کد شعاع عملکردی ۱	کد موضوعی طرح ۲	کد کارآفرین محوری ۳	اولویت طرح در سطح بخش ۴	کد دستگاه اجرایی مرتبط ۵	توضیح
		میلیون ریال	اشتغال نفر	نام روستا						دارد ۶
۴۳	تسهیلات نوسازی طویل			ماداباد	۱			۱		
				دلایر سفلی						
				تورپاخلو						
				کسیک						
۴۴	نمایشگاه / فروشگاه عرضه مستقیم انواع پوشاک تولید شده	۶		دوتپه سفلی	۳			۱		
				توپقره						
				شیخ الو						
۴۵	انبار چندمنظوره		۲	ده شیر	۲			۱		
۴۶	کاشت درخت صنوبر بر مسیر رودخانه		۲	حصار	۱			۱		
				دلایر سفلی						
	تولید پستی		۱	اهارمشکین	۱			۲		
	جمع		۸۲۷							

منبع: یافته های تحقیق

توضیحات کدهای جدول شماره ۳: فهرست طرح های سرمایه گذاری برای تولید و اشتغال زائی

- کد مقیاس / شعاع عملکردی: خرد / روستا ۱، متوسط / دهستان ۲، کلان / بخش ۳ و فراکلان / شهرستان و بالاتر ۴
- کد موضوعی طرح: کشاورزی (زراعی، باغی، دامی، نوغانداری، زنبورداری، صیادی، پرورش ماکیان و ...) ۱، صنعت (با اولویت صنایع تبدیلی) و معدن ۲، صنایع دستی ۳، خدماتی (با تأکید بر اجرای طرح های سرمایه گذاری با رویکرد ارائه خدمات آموزش فنی و حرفه ای و عمومی مرتبط با روستا در قالب ایفای نقش تسهیگری) ۴، گردشگری ۵ و سایر طرح ها (شامل محیطی-بوم شناختی، کالبدی، اجتماعی-فرهنگی و اقتصادی) ۶
- کارآفرین محور: طرح دارای ایده مرتبط با کارآفرینی (قابل اجرا توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت ها، مزیت ها و محورهای تولید در روستا)، بله ۱ و خیر ۲
- اولویت طرح در سطح بخش: طرح های سرمایه گذاری پیشنهادی مبتنی بر توان تولید، اشتغال زائی، شعاع عملکردی و دارا بودن ایده های کارآفرینی اولویت بندی شوند. کدهای اولویت بندی: اولویت اول ۱، اولویت دوم ۲ و اولویت سوم ۳
- کد دستگاه اجرایی مرتبط ۴: سازمان جهاد کشاورزی ۱، سازمان صنعت، معدن و تجارت ۲، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ۳ و سایر دستگاه های اجرایی ۴
- طرح توضیح دارد: بله ۱ و خیر ۲ (توضیحات طرح ها با درج شماره ردیف در پیوست جدول شماره ۲ درج می شود).

۲-۶- پروژه‌های عمرانی

در جدول زیر طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی مستخرج از جمع‌بندی نتایج مطالعه مشخص شده است.

جدول ۹: فهرست پروژه‌های عمرانی

اولویت	فصل / برنامه	اعتبار (میلیون ریال)	موضوع پروژه	نام روستا	دستگاه متولی
			نوسازی مدرسه	گوند	آموزش و پرورش
			اتمام ساخت مدرسه: مدرسه نوساز در روستا وجود دارد که در حدود ۹۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته است. ولی به دلیل نبود منابع مالی رها شده است	ورجوشان	
			بازسازی مدرسه روستا	منطش	
			نصب ترانس برق در روستا	عینجیک	اداره برق
			اصلاح هندسی ورود به روستا/ چند مورد تصادف	گنگک	راه
			آسفالت راه روستا	سعدآباد	
			آسفالت مسیر منتهی به روستا: به طور ۳ کیلومتر خاکی است	دوغانلو	
			احداث کنارگذر کندرو و تندور	دوتپه سفلی	
			ایجاد محور کند و تندرو	زواجر	
			در حال حاضر یک جاده خاکی از روستای رحمت‌آباد به روستای گل مکان به فاصله حدوداً ۴ کیلومتری وجود دارد که در ایام سرد و برفی قابل تردد نیست. آسفالت این جاده می‌تواند روستا را از وضعیت بن‌بست درآورده و سطح دسترسی این روستا و روستاهای مجاور را افزایش دهد.	رحمت آباد	
			آسفالت ۳ کیلومتر تا خالق آباد	علی آباد	
			آسفالت‌ریزی سه کیلومتر جاده خاکی	خالق آباد	
			فرسودگی خطوط انتقال آب زیر خیابان‌های اصلی روستا	بلگه شیر	آب روستایی
			روستا حاضر به مشارکت ۵۰ درصد برای نوسازی شبکه است	نظرقلی	
			پوسیده شدن خط انتقال آب شرب و نیاز فوری به تعویض به دلیل هدر رفت	کوچ تپه	
			فرسودگی شبکه توزیع آب	ده شیر	
			نیاز به منبع برای تقویت فشار	کهل آباد	
			لوله‌گذاری انتقال آب شرب ۶,۵ کیلومتر	دلایر سفلی	
			اتمام پروژه انتقال آب از روستای زرنند با توجه به اینکه ۸۰ درصدش انجام شده و نیاز به پمپ دارند	مادآباد	
			نوسازی شبکه آب شرب/ شبکه آب شرب روستا مربوط به ۴۰ سال قبل بوده و بسیار فرسوده است	دوتپه سفلی	
			ایجاد شبکه آب شرب	کره چال	
			تعمیر چشمه آب روستا	کسیک	
			اصلاح شبکه آب‌رسانی به روستا	بیجقین	
			لوله‌کشی آب شرب روستا	دوغانلو	
			اهالی ایده‌شان این است که ۲۰ درصد هزینه آب را مهرین آباد بیاورند	مادآباد	
			فرسودگی شبکه توزیع آب و ترکیدگی مکرر	ابی سفلی	
			فرسودگی شبکه توزیع آب و ترکیدگی مکرر	اینچه	
			خط انتقال آب با گنگک	اقبالغ علیا	

جدول ۹: فهرست پروژه های عمرانی (دنباله)

دستگاه متولی	نام روستا	موضوع پروژه	اعتبار (میلیون ریال)	فصل / برنامه	اولویت
آب روستایی	صالح اباد	کمک به حفر چاه و احتمالاً نصب دستگاه آب شیرین کن			
	لاچوان	انتقال آب از ابی سفلی و مجتمع کوثر در ابی سفلی یا گونده به مشارکت مردم و دولت			
	اقچه قیا	تخفیف مشکل فقدان آب در تابستان			
	شعبان	بازسازی و تعمیر شبکه آب شرب روستا			
	کسیک	اجرای مجدد لوله کشی آب شرب			
	عینجیک	به سازی شبکه آب شرب که به دلیل استاندارد نبودن لوله ها به دفعات دچار ترکیدگی می شوند			
	شهیدچمنی	ساماندهی شبکه آب شرب و نصب دستگاه تصفیه در روستا			
	حصار	انتقال آب شرب از مجتمع تازه تأسیس			
آب منطقه ای	گنگک	فرسودگی شبکه انتقال چاه عمیق مشترک با اقبلاغ			
	خالق اباد	مجوز جابجایی چند متری دو چاه عمیق مجوز دار			
بنیاد مسکن	ابی سفلی	تکمیل شدن محدوده			
	اینچه	تکمیل شدن محدوده			
	علی اباد	مشکل جدی محدوده دارند			
	اقبلاغ علیا	مشکل جدی محدوده دارند			
	حسین اباد	اصلاح و تکمیل اجرای طرح هادی			
	اقچه قیا	رفع محدودیت فیزیکی روستا			
	عینجیک	بازنگری طرح هادی برای توسعه کالبدی روستا			
	دلایر سفلی	تکمیل شدن محدوده			
	بیجقین	محدودیت ساخت و ساز به علت طرح هادی			
	زرین گل	افزایش محدوده			
	نعلبندان	مشکلات طرح هادی با بنیاد مسکن			
	گمش تپه	محدودیت ساخت و ساز به علت طرح هادی			
	حصار	دوبانده نمودن جاده اصلی			
	قینرجه	محدوده تکمیل شده است			
	صالح اباد	صدور اسناد منازل بدون لحاظ آمادگی ۷۰ درصد برای دریافت سند			
	لاچوان	محدودیت حریم روستا وعدم گسترش زمین های مسکونی			
	حصار	افزایش محدوده			
	قانی	تکمیل شدن محدود			
	گنگک	اشتباه در مکان یابی فضای سبز، امور اداری و خدماتی طرح هادی			
جهاد کشاورزی	چپقلو	ترمیم تنها پل ورودی روستا			
	کسیک	تکمیل شدن محدوده و مهاجرت			
	نعلبندان	ساماندهی قنات ها			
	زواجر	کانال کشی از قنات به مزرعه			
	گمش تپه	کانال کشی آب های کشاورزی			
	رحمت اباد	کانال کشی مسیر انتقال آب از قنات			
	قلعلی/گلعلی/	احداث بند انحرافی: هدایت آب رودخانه به کانال			
	چپقلو	ایجاد سد یا بند بر روی رودخانه سهرورد			

جدول ۹: فهرست پروژه‌های عمرانی (دنباله)

اولویت	فصل / برنامه	اعتبار (میلیون ریال)	موضوع پروژه	نام روستا	دستگاه متولی
			احداث بند انحرافی	خالق آباد	جهاد کشاورزی
			تکمیل آبیاری مدرن پایین دست بند خاکی	قانلی	
			انتقال آب از دره به مزارع با لوله یا کانال	ابدالر	
			احداث کانال از چشمه تا مزرعه ۱,۵ ک	قینرجه	
			بند معیشتی خاکی بین دو کوه	بیوک قشلاق	
			لوله گذاری از چشمه تا مزارع	پرچین	
			صدور اسناد زراعی به نام مالکین	قانلی	
			لایروبی قنات	کهل آباد	
			لوله یا کانال گذاری از بند رودخانه	دلایر سفلی	
			اجرا و احیای طرح سد چپقلو یا سد شاهقلو	چپقلو	
			لوله کشی و انتقال از رودخانه دائمی به مزارع	خالق آباد	
			کنترل چرا و تخریب مرتع	قانلی	
			تغییر دهیار و انتخاب دهیار بومی	ابراهیم آباد	دهیاری / بخشدار / بهداشت
			تعیین مکان زباله	گنگک	
			مکان یابی برای دفع مناسب زباله‌ها که در حال حاضر آلودگی زیادی را ایجاد کرده است	سعید محمد/سید محمد	
			پارک کودک	کوچ تپه	
			اختصاص محلی برای دفن زباله	ابی سفلی	
			اختصاص محلی برای دفن زباله	اینچه	تربیت بدنی
			احداث زمین فوتبال داده شده	زرین گل	
			فضاهای ورزشی با توجه به کثرت جمعیت و آسیب پذیری آن و وجود زمین اعطاشده وقفی	کوچ تپه	
			زمین ورزشی برای حفظ روستای پاک	گنگک	
			ارتقا به بخش و مرکز آن	محمودآباد	فرمانداری / استانداری
			دریافت عوارض معادن و جبران صدمات مراتع در روستا	شهید چمنی	
			هدایت سیلاب و کانال	شعبان	مدیریت بحران
			کانال کشی مسیر عبور سیلاب	هیرآباد	
			کانال کشی مسیر سیلاب	دوتپه علیا	
			کانال کشی مسیر عبور سیلاب	کره چال	
			کانال کشی مسیر عبور سیلاب	شهید چمنی	
			کانال کشی مسیر عبور سیلاب	گوگجه بیلاق	
			کانال کشی مسیر سیلاب	سعید محمد/سید محمد	میراث
			برای حمام قدیمی و بوم گردی و احیای طرح حدود یک میلیارد و نیم اعتبار از سازمان دهیاری کشور تصویب شده است	خالق آباد	
			کانال انحرافی برای عبور فاضلاب شهر قیدار از وسط روستا	گوندره	آب فاضلاب شهری
			مجوز برای کارگاه‌های خیاطی داده نمی‌شود	دوتپه سفلی	اصناف
۳		۵۰۰۰	قابلیت ایجاد بند خاکی بر رودخانه‌ای که همیشه دارای آب می‌باشد و از کوه‌های کرسف و قیدار جاری می‌شود	حصار	منابع طبیعی
			قابلیت سیل بند در روستای گوگشلو و حد فاصل کوه و صخره به عرض ۳۰-۴۰ متر	ابراهیم آباد	

جدول ۹: فهرست پروژه های عمرانی (دنباله)

دستگاه متولی	نام روستا	موضوع پروژه	اعتبار (میلیون ریال)	فصل / برنامه	اولویت
منابع طبیعی	چپقلو	ایجاد آبخیزداری برای ذخیره آب های زیرزمینی	۵۰۰۰		۳
	سازین	آبخیزداری برای ذخیره آب های زیرزمینی	۵۰۰۰		۳
	کهل اباد	آبخشور	۵۰		۳
	ماداباد	آبخشور گوسفندان. در تابستان مشکل جدی آب دام دارند	۵۰		۳

منبع: یافته های تحقیق

توضیحات کدهای جدول فهرست پروژه های عمرانی

کد مقیاس / شعاع عملکردی: خرد/ روستا ۱، متوسط / دهستان ۲، کلان / بخش ۳ و فراکلان / شهرستان و بالاتر ۴

اولویت پروژه در سطح بخش: پروژه های عمرانی پیشنهادی مبتنی بر اثربخشی در پشتیبانی از توسعه روستا/روستاها

اولویت بندی شوند. کدهای اولویت بندی: اولویت اول ۱، اولویت دوم ۲ و اولویت سوم ۳

۷-۲- فهرست دوره های آموزشی مورد نیاز روستاها

در جدول زیر فهرست دوره های آموزشی مورد نیاز روستاها مستخرج از جمع بندی نتایج مطالعه مشخص شده است.

جدول ۱۰: فهرست دوره های آموزشی مورد نیاز روستاها

روستا	آموزش ۱	آموزش ۲	آموزش ۳	آموزش ۴
اینچه	زنبورداری	پروراندی (دام سبک و سنگین)	کشت گلخانه ای	تخریب منابع خاک
اقبالغ علیا	الگوی بهینه کشت	دامداری پرواری	جیره نویسی دام	کنترل تحریف خاک
پیر گاو گل	الگوی بهینه کشت	بیمارهای سبزمینی		
لاچوان	خیاطی	پرورش ماهی	مهارت های فنی و حرفه ای	
رحمت اباد	آشنایی با بیماری دام	آشنایی با مدیریت تغذیه دام		
دوتپه سفلی	آشنایی با بیماری های دام	آشنایی با تولید فرآورده های دامی و زراعی	بیمارهای سبزمینی	کشت ذرت با آبیاری قطره ای با تیپ
ورجوشان	آشنایی با بیماری های دام	کنترل تخریب منابع خاک	طراحی لباس	
اقچه قیا	آشنایی با تولید فرآورده های دامی	آشنایی با بیماری های دام	آشنایی با نحوه تأمین خوراک دام	
کره چال	آشنایی با زنبورداری			
شهید چمنی	آشنایی با کاشت گل محمدی			
خالق اباد	دامداری صنعتی	پرورش زنبور عسل	کشت گل محمدی و زعفران	گردشگری و بوم گردی
قوشه کند	کشت زعفران	کشت گل محمدی	زنبورداری	کشت گیاه دارویی
کهریز	کشت زعفران	کشت گل محمدی	زنبورداری	
صالح اباد	به نژادی و مرگ و میر دام سبک			
کسیک	به نژادی و مرگ و میر دام			
نظرقلی	به نژادی و مرگ و میر دام سبک	مهارت های فنی و حرفه ای	طراحی لباس	
بلگه شیر	به نژادی و مرگ و میر دام سبک	کشت ذرت با آبیاری قطره ای با تیپ		
عینجیک	به نژادی و مرگ و میر دام سبک			

جدول ۱۰: فهرست دوره‌های آموزشی مورد نیاز روستاها (دنباله)

روستا	آموزش ۱	آموزش ۲	آموزش ۳	آموزش ۴
دلایرسفلی	به نژادی و مرگ و میر دام			
ابی سفلی	به نژادی و مرگ و میر دام سبک	کشت ذرت با آبیاری قطره‌ای با تیپ	کنترل تخریب منابع خاک	مهارت‌های فنی و حرفه‌ای
قانلی	به نژادی و مرگ و میر دام سبک	کاشت گل محمدی		
شعبان	به نژادی و مرگ و میر دام سبک			
هیراباد	به نژادی و مرگ و میر دام سبک			
قره محمد	به نژادی و مرگ و میر دام سبک			
سعیداباد/سعیداباد	به نژادی و مرگ و میر دام سبک			
بیجقین	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین	مهارت‌های فنی و حرفه‌ای	طراحی لباس	
کوچ تپه	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین			
اهارمشکین	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین	مهارت‌های فنی و حرفه‌ای	طراحی لباس	
داسلوجه	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین			
ماداباد	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین			
ابدالر	بهداشت دام و به نژادی	نقشه فرش‌های پشمی		
پسکوهان	بهداشت و مرگ و میر دام			
دوغانلو	بیماری دام	زنبورداری		
زرین گل	دامداری دام سنگین در منازل با اصلاح نژاد به گاوهای دورگه اصیل	کنترل تخریب منابع خاک	بهداشت دام سنگین	نحوه استفاده بهینه از موتورخانه‌ها
چپقلو کرسف	کاشت زعفران	گل محمدی	پرورش ماهی	
سعیدمحمد	کاشت سیر			
توپقره	کنترل تخریب منابع خاکی	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین	تنوع کشت	بیمارهای سیب‌زمینی
محموداباد	کنترل تخریب منابع خاک	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین	به نژادی و مرگ و میر دام	کشت ذرت با آبیاری قطره‌ای با تیپ
نعلبندان	کنترل تخریب منابع خاک	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین	کشت ذرت با آبیاری قطره‌ای با تیپ	
جرین	کنترل تخریب منابع خاک	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین	بیمارهای گوجه‌فرنگی	
گوندره	کنترل تخریب منابع خاک	به نژادی و مرگ و میر دام سبک و سنگین	بیمارهای سیب‌زمینی	
شیخ الو	کنترل تخریب منابع خاک	بیمارهای سیب‌زمینی	کشت ذرت با آبیاری قطره‌ای با تیپ	
حصار	مدیریت خانه‌های بوم گردی	ارتقا توانمندی در مشاغل ساختمانی		
پرچین	مرگ و میر دام و به نژادی آن			
علی اباد	مرگ و میر دام و به نژادی	نحوه استفاده بهینه از موتورخانه‌ها		
دوتپه علیا	معرفی محصولات جدید زراعی سازگار با شرایط منطقه			
کهل اباد	مرگ و میر دام و به نژادی آن			

پیوست ۱

پیشنهاد توسعه خوشه پوشاک بخش مرکزی خدابنده

طرح موضوع:

در روستاهای واقع در خط قیدار - ابهر نظیر دوتپه، توپقره، شیخ آلو، بلگه شیر، نعلبندان، آهار مشکین، لاچوان، بیجقین و نیز تعداد دیگری از روستاهای سایر بخش‌ها به صورت پراکنده، کارگاه‌های کوچک و خانگی دوخت انواع پوشاک به صورت عمده در درون روستاها توسعه یافته است.

با مراجعه میدانی به روستاهای بخش مرکزی و بررسی حجم فعالیت شاغلین در کارگاه‌های خیاطی و تولید پوشاک در روستاهای یاد شده، حدود ۱۰۰ تا ۲۵۰ نفر در هر روستا در این کارگاه‌ها شاغل هستند. برآورد می‌شود در روستاهای مذکور حدود ۲۰۰۰ نفر به صورت تمام یا پاره‌وقت در کارگاه‌های خیاطی فعالیت داشته باشند.

سهم اشتغال به فعالیت خیاطی از سرجمع اشتغال این روستا به حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد جمعیت فعال روستاها رسیده است. برآورد می‌شود روزانه حدود ۱۰ تا ۱۵ تن پارچه برش خورده به این ناحیه وارد می‌شود و به همان نسبت نیز لباس دوخته‌شده به مراکز فروش در تهران ارسال می‌شود.

اشتهار اصلی این روستاها به خیاطی و تولید پوشاک عمدتاً به حدود سه یا چهار دهه پیش برمی‌گردد. تعدادی از اهالی روستاهای مذکور به تهران مهاجرت نموده‌اند و با اشتغال در خیاطی الگویی برای سایر ساکنین و مهاجران این روستاها شده‌اند و قالب مهاجران نیز حرفه و مهارت خیاطی را یاد گرفته‌اند و در درون روستاهای هم‌جوار توسعه داده‌اند. نکته جالب توجهی که در مراجعات میدانی به روستاهای مذکور مشاهده شد اشتغال بخش زیادی از اعضای خانواده در کارگاه‌های خیاطی و دوخت پوشاک است. اوقات فراغت بخش قابل توجهی از اهالی روستاها به ویژه جوانان در این واحدها می‌گذرد و تبدیل شدن خیاطی به شغل اصلی بخشی از جوانان و نوجوانان روستا شایع شده است.

با سرمایه حدود ۳۰ تا ۵۰ میلیون تومان امکان راه‌اندازی یک کارگاه سه نفره کوچک در داخل منازل یا مغازه‌های روستا وجود دارد. خرید چرخ خیاطی اصلی‌ترین بخش هزینه‌بر راه‌اندازی این کارگاه‌ها است. از سال گذشته با افزایش قیمت‌های اجاره و تأمین نیروی کار، بخشی از جوانان این روستاها که در تهران به خیاطی دوخت عمده اشتغال داشتند به روستاهای مذکور بازگشته‌اند. کاهش هزینه‌های اجاره و اسکان، امکان اشتغال پاره‌وقت و کمک سایر اعضای خانواده و هزینه‌های پایین تأمین نیروی انسانی در روستا از مزیت‌های اصلی گسترش تولید در این روستاها و جایگزینی محل تولید با تهران می‌باشد.

سفارشات دوخت پوشاک به صورت برش خورده از تهران به این روستاها ارسال می‌شود و پس از دوخت به واسطه‌های سفارش‌دهنده برگشت داده می‌شود. تأمین پارچه و برش اولیه آن در اختیار واسطه‌ها است، واسطه‌ها نیز از اهالی روستاهای مذکور هستند که در مراکز عمده تولید پوشاک تهران مشغول فعالیت هستند.

ضرورت توسعه خوشه پوشاک خدابنده:

روستاهای یاد شده به دلایل زیر ظرفیت اولیه تبدیل شدن به خوشه پوشاک منطقه را دارند:

- اشتها به تولید پوشاک در روستاهای مذکور به لحاظ تاریخی

- اشتغال تعداد قابل توجهی از جوانان جویای کار روستاهای مذکور به تولید پوشاک
- شکل‌گیری شبکه‌ای از روستاهای هم‌جوار در تولید انواع پوشاک
- وجود ظرفیت برای گسترش بیشتر تولید پوشاک
- تجربه صادرات به کشورهای همسایه

از طرفی ضرورت ارتقاء توان این ناحیه از یک مکان جغرافیایی تولید پوشاک به بازار عرضه و تولید پوشاک با شکل‌دهی به زنجیره ارزش و نشت جریان ارزش‌افزوده مراحل مختلف تولید از تأمین مواد اولیه و پارچه تا مرحله فروش و بازاریابی، پیشنهاد ایجاد و توسعه خوشه صنعتی تولید پوشاک در این ناحیه دارای توجیه و مزیت است.

این خوشه می‌تواند در اولویت سیاست‌های توسعه اشتغال و نیز افزایش درآمد روستاییان قرار گیرد. روستاهای مذکور این قابلیت را دارند که در صورت ایجاد پوشه خوشه پوشاک علاوه بر گسترش اشتغال موجود، ظرفیت افزایش درآمد و جذب سرمایه‌های جدید را نیز داشته باشند. انتظار می‌رود در صورت پرورش خوشه مذکور این ناحیه بتواند با ایجاد برند و نشان مرکزیت تولید پوشاک عمده، در آینده نقش اثرگذاری در تثبیت و حتی افزایش جمعیت روستایی، توسعه اشتغال و درآمد منطقه خداوند ایفا نماید.

نمونه تصاویر کارگاه‌های خیاطی

